

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. S
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

CHKD JUL 28 1966

VIENTYBĖ

1886 — 80th ANNIVERSARY YEAR — 1966

80 M. 20 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11206

1966 M. LIEPOS (JULY) 22 d.

Telefonas:
APplegate 7-7257

KAINA 20 C.

JAUNIMAS IR RAŠYTOJAI — rašytojas Antanas Gustaitis iš Bostono autografuoja savo eilėraščių knygą Alfredui Stanevičiui iš Urugvajaus literatūros vakare New Yorke. Plačiau žr. psl. 6.

Salomėjos Narkėlinaitės nuotrauka

Lietuviškoje Chicagoje

KONGRESAS IR DAINŲ ŠVENTĖ

Edvardas Šulaitis

Plačiai reklamuotas ir gana įspūdingai pavadintas -- Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresas praėjo triukšmingai, bet be ypatingų nuotykių ar laimėjimų. Kaip vienas vyras prieš Kongresą rašė, jį suvažiavę jaunuoliai gal daug ir neatliks, bet sukels bent gaisrą. Tačiau ir gaisro Chicagoje nebuvo, jeigu neskaitytum didelių karščių ir prakaituotų jaunuolių veidų šokių salėse.

Galima sakyti, jog Kongresas praėjo "pasitupkęs" ženkle, kaip kad į nemalonę patekęs jaunuolis sudegintame Draugo dienraščio numeryje buvo nuogastavęs. Tačiau šalia to buvo ir dėmesio verty dalykų, kurie, kaip atrodė, buvo priedas prie suvažiavimo, pasimatymo, pasižmonėjimo, pasišokimo, na, ir nugėrimo... Įvairios paskaitos, kai kurios visai gerai paruoštos ir nepasilūtos pagal bendruomenininkų nurodytą kurpalį, sudarė rimtą akademinę nuotaiką. Tačiau ir dalis paskaitų bei simpoziumų buvo taip surežisuota, jog jos dvelkė ta nuotaika, kuria atsiduoda mūsų daugumos spaudos puslapiai ir kurią vargu, ar daugelis iš jaunųjų pasirašytų.

SOK GERĖS, SOK NEGERĖS....

Kaip ir buvo laukta, didžiausio susidomėjimo sukėlė pramoginė kongreso dalis. Tuoju po kongreso atidarymo birželio 30 d. vakare, kur pagrindinę paskaitą skaitė Henrikas Nagys iš Kanados, mūsų veiksmų atstovai ir šiaip jauni bei seni tautiečiai perpildė Hiltono viešbučio Willford salę, kur reikėjo gražuolę išrinkti. Čia būta daug vargo ne tik rasti vietos atsistėti, ir prieti prie gėrimų stalo (1 dol. už gėrimą), bet ir už gražiausiąją bebalsuojant. Rinkimų vedėjas turėjo net kelis kartus raginti rinkiminę komisiją, ligi ta savo bal-

sus aridavė ir "Miss Lithuania" -- Giedrę Galinytę iš Bostono -- išrinko. Pasirodo, jog lietuviai ne tik Alto ir bendruomenės vadų išrinkime turi vargo.

Po rinkimų buvo šokiai, nors šokti daug vietos nebuvo, kadangi salė buvo tautiečių perpildyta. Tačiau daugumai išsiskiračius, jau ir tokia galimybė atsirado. Šiaip jau jaunimas ir kiti dalyviai pasuko į aplinkinius barus, kur kainos buvo daugiau negu perpus žemesnės.

Penktadienio rytas buvo paskirtas įvairių valstybių delegacijų pranešimams. Čia buvo pristatyti 17 valstybių atstovai, kurie padarė pranešimus apie jaunimo veiklą. Čia buvo nuspręsta įsteigti Pasaulio Lietuvių studentų sąjungą. Kadangi daugeliui ketvirtadienio naktis buvo sunki, tai šis posėdis buvo pradėtas pavėluotai ir buvo negausus. Po to Vytautas Černius klausytojus supažindino su anketos -- "Kaip mes keičiamės svetimoje aplinkumoje?" duomenimis.

Penktadienio popietė buvo skirta atskiroms sekcijoms, kurių buvo numatyta devynios, tačiau viena (moksleivių) dėl klausytojų stokos iškrita. Taip pat labai negausi sekcija buvo apie Lietuvišką švietimą. Klausytojais gausiausia buvo sekcija (arba simpoziumas), pavadinta "Laisvinimo darbas ir jaunoji karta." Šioje vietoje nemaža pylos gavo sendeję veikėjai, nenori keisti veikimo metodų ir neįsileidžia jaunimo į savo tarpą.

Dar tą pačią dieną buvo ir kiti du įvykiai -- du spektakliai Dariaus Lapinsko naujos operos "Lokys" ir, žinoma -- šokiai viešbutyje. "Lokys," nors ir buvo greitai pagautas ir pristatytas visuomenei, susilaukė nemažo susidomėjimo ir jį aplankė daugiau negu du tūkstančiai žiūrovų (pirmas spektaklis buvo išparduotas, o antrame -- liko apie 300 vietų). Jeigu ne karštis ir nevēsinama salė, tai žiūrovų, be abejo, būtų daugiau.

Gražuolių rinkimams prieš Jaunimo Kongresą ir jo metu buvo skiriama daug dėmesio. Atskiruose miestuose bei valstybėse buvo renkamos kandidatės, iš kurių birželio 30 d. Chicagoje buvo išrinkta "Miss Lithuania." Nuotraukoje vaizdas iš Chicago: birželio 10 d. išrinkta Laima Ceputytė (III iš kairės), kuri bendruose rinkimuose laimėjo II vietą.

ZVILGSNIS Į PAVERTĄ LIETUVĄ

Jaunasis Stasys Lozoraitis šeštadienio rytmečio apdorojimuose bandė pažvelgti į pavertą Lietuvą. Svečias iš Romos (Vatikano) čia bandė būti nuosaikus, akademiškas ir jau kiek nuolaidesnis negu kiti mūsų politikai. Žinoma, jo diplomati-

nis statusas jį gerokai varžė, bet ir jis jau "leido" tautiečiams važiuoti į Lietuvą, nors kelionę iš anksto gerai apgalvojęs. Taip pat paminėjo eilę dėmesio vertybių faktų, bet daugumas jų nuširdžiai Lietuvą norintiems pažinti nebuvo naujiena.

Bene svariausias ir geriausias paruoštos diskusijos -- simpoziumas buvo

tema "Lietuvos ir Rytų Europos padėtis. Čia dalyvavo net 4 asmenys su daktarų titulais: Vytautas Vardys (moderatorius), Julius Šmulskytis, Benediktas Mačiulka ir Tomas Remeikis.

Ši tema buvo taip pat ir ilgiausiai gyvildenta. Tada, kai kitos diskusijos dėl laiko stokos būdavo nutraukiamos

(Nukelta į psl. 7)

Lietuviai džiaugiasi geru gyvenimu. Jų malonumai geroj kompanijoj ar švenčių proga dar išskilmingesni, kai gauna jų mėgiamą alų - Rheingold. Kodėl jie jį mėgsta? Mes nežinome, bet ką nors tikrai gerai darome.

Rheingold

TIKRASIS ALUS

Tikram malonumui būtina užsakyk Rheingold alų, savo mėgiamoj aludėje ar restorane.

RHEINGOLD BREWERIES, INC., NEW YORK, N.Y.—ORANGE, N.J.

WHITE HORSE

Tavern

BARAS IR RESTORANAS
Duodami palaidotuvinius pietus.

FRANAS BRUČAS
Savininkas

86-16 Jamaica Ave.
Woodhaven, N. Y.

Tel. Virginia 6-9519

FRANAS BRUČAS

Ray's LIQUOR STORE

JUOZAS IR IZABELĖ MISTIŪNAI

Įvairiausi amerikoniški ir importuoti gėrimai.
Didžiausias degtinės ir vyno pasirinkimas.

103-55 Lefferts Blvd., Richmond Hill, N.Y.

Tel. Virginia 3-3544

Mano viešnage Lietuvoje

PRANĖ LAPIENĖ

TĘSINYS

plaukais.

Pranė Lapienė, šių įspūdžių iš Lietuvos autorė, su savo broliu Stasiu (kolūkiečiu) Vilniaus aerodrome.

O kiek ta vargšė mano motina prisirūpindavo, besistengdama man už mokslą surinkti pinigų! Anot jos, niekada jos gyvenime nebuvo buvę tokių trumpų mėnesių, kada jai reikėdavo man Biržuose už kambarėlių atlyginti, ir niekada nebuvo jutus taip greitai prabėgant pusmečio, kada ateidavo terminas už mokslą sumokėti.

Dabar, žiūrėdama į savo broliu, paprasčiausio kolūkiečio dukrele, kuri galėjo lengvai atsiekti, ko jos širdis troško, negaliu tuos nesidžiaugti. Jei žmogui atdaras kelias į mokslą, tai tam žmogui gyvenimas duoda labai daug.

Galė Dauguvietytė pastato ant kavos staliuko šampano, ir tuo mintis išblaško. Apširamina ir broliai. Dabar mes visi esame į tame pat viešbutyje esanti restoraną. Prieškambaryje gražioji uniformoj vyraus paama apsiaustus. Aš deruošiu, kad paliktu manąjį ant mano pečių, sakau, jaučiu vėsumą. Iš šiltos Maskvos Vilniuje radau tik 10 laipsnių C., o namai nuo gegužės 15 d. nebešildomi. Man atsako, kad taisyklės vištams vienodos, ir jų visi privalo laikytis. Vėliau patyriau, kad drabužinėj pamainomis dirbą du vyrai yra abu į Lietuvą sugrižę iš Pietų Amerikos. Paklausti, ar nesigaili, jie diplomatiškai atsako, kad dirbti visur reikia, o kada dirbi, visur gali gyventi.

"Neringos" valgykla tikrai puiki. Nemint joms puošniaus ir moderniško įrengimo bei tautiniais motyvais dekoracijų, valgiai skaniai pagaminti. Pagal amerikietiškas kšenes, jie ir nebrangūs.

Pavyzdžiui, mes penki valgome buljono su mėsa kimštais pyragaičiais, žuvies kepsnio su dviem daržovėm ir prancūziškai virtomis bulvėmis, vaisių kompoto, ir viso sumokame tik 6 rublius ir 44 kapeikas. Prie valgio galima gauti šviežių agurkų salotos, kurių esą ištisus metus. Nesezono laiku jų prisilaugina šiltadaržuose. Kompotas virtas iš džiovintų obuolių ir kriauščių. Vietoj sriubos galima gauti pamidorų ir slyvų sunkos.

Kada vėliau apie valgius ir jų kainas pasakojau savo draugams, kurie, gyvendami iš 60 rb. mėnesinės pensijos, negali po restoranus vaikščioti, jie suabejojo, ar visa tai nesą tik turistams, propagandos dėlei. Lengvai juos įtikinau, kad tokie dalykai, būtų neįmanoma nes valgius pasirenkame iš bendro didelio meniu, kur kainos sužymėtos, ir publikos pilna ir kad vargu kas galėjo mane įtarti esant amerikiete, kuomet aš visiškai nesiskyrčiau iš kitų moterų nei drabužiais, nei šukuosena. Jei kada kieno dėmesį į save atkreipdavau gatvėj ar krautuvej, tai, kaip vėliau patyriau, todėl, kad aš dažnai išeidavau vienplaukė, kas Vilniuje vyrsnėms moterims nepriimta. Tuo atžvilgiu Lietuva tebėra kaip ir 1935 m., nors šiaip nuo jos nėra neįslepamos mados. Mačiau jaunas mergaites su aukščiau kelių suknelėmis, apsikudlojusias, kaip ir porą jaunų vyrų su barzdelėmis, "poetiškais"

Ak, tie gandai! Kaip tušti ir pikti plepalai kartais žmones labai klaidina! Ne vienas mano pažįstamų mantvirtino girdėję, kad dėl to mažai Amerikos lietuvių Lietuvą aplanko, kad jų valdžia plėšianti neapsakytai didelius mokesčius už viešbučius, už kelionę po kraštą ir net baisiai didelę sumą imanti už vizas. To esą per daug ir amerikiečiams ir jie neišgalį tokion kelionę leisti. Girdėdami iš manęs teisybės žodį, kuri, matydama jų tamošiškus žvilgsnius, patvirtinau dokumentų kopiją, kur aiškiai surašyta kiek ir už ką paimta iš manęs dolerių, jie traukė pečiais ir stebėjosi girdėtų gandų šaltiniais. Aš ir jiems papasakojau, kiek jiems kainuotų mus Amerikoje aplankyti. Maskvoje to buvau teiravusis, ir man buvo paaiškinta, kad apie 500 rublių. Tai išgirdę, kai kurie žadėjo spausti rublį prie rublio ir mane aplankyti.

Po pietų su broliais ir vieno jų dukrele grįžtame į mano kambarį. Čia kalbėdamiesi, prisimename visą savo gausią giminę ir jos likimą. Iš artimųjų porai šeimų iš Sibiro nebuvo leista sugrižti į Lietuvą, ir jos apsigyveno Latvijoje. Dabar, kada jau galima būtų sugrižti, vaikai, Latvijoje išėję mokslus, nenori. Buvau galvojusi juos aplankyti, bet man pranešė, kad tomis dienomis iš Ergli miesto jie keliai į Rygą, ir tikslus jų adresą dar nežinomas.

Į duris kažin kas pasibeldžia. Pravėrus duris, matau lyg ir matytus veidus. Tai du mano seni pažįstami, buvę mokytojai, o dabar jau pensininkai. Juokauju, kad negražu tokiems jauniems dykaduoniauti, o jie spiriasi, kad reikia vietos užleisti jaunesiems. Visi išeiname į gatvę ir pasukame gelžkelio stoties link. Broliai turi grįžti į darbo vietas, ir mes nutariame juos palydėti iki pat stoties. Nuo viešbučio kelias tolokas, bet šnekučiuojant nepajutome, kaip nuėjome. Prieš lipant į traukinį, vienas brolių mane klausia: "Ar aplankysi mus, sesut? Žmona ir dukterė labai lauks." Atsakau nesanti tikra, nes girdėjau, kad ne visus leidžia taip toli keliauti. "Nuo mano namų už trijų kilometrų yra kolūkiečio raštinė. Paimk telefono numerį. Jei galėtum atvykti, pranešk, norėtume tuo laiku būti namie, tayęs laukti. Bet, jei pas mus negalėtum atvykti, o galėtum Biržus pasiekti, tai patelefonuok. Aš paprašysiu viršininką, kad tuoj man praneštų. Tu jam paliktum savo telefoną, mes galėtume susitarti kur Biržuose susitikti." "Sakai, telefonas už trijų kilometrų? Esai rašęs, kad šalia jūsų yra sanitarinė įstaiga, argi ji be telefono?", truputį nustebus klausiu.

"Dar be. Aišku, greitai be jo negalės apseiti... Bet tu patelefonuok, man greitai praneš."

Išleidę brolius visi trys užsakome ten pat esančiame restorane ir užsisakome po bonkute "Gaivos." Gaiva pirmą kartą gavinuos ir ji man primena obuolių sunką, praskiestą vandeniu.

Laisvai dalinamės mintimis. Mano seni draugai sako, kad aš gerai padariusi, kad nesiskubinusi jų žymiai anksčiau aplankyti, kada Lietuvoje buvusi didelė netvarka. Jau kelintą kartą girdėdama tą žodį, susidomiu ir klausiu, ką jie tuo nori pasakyti, ar jie turi minty karo griuvėsius?

"Kad tai būtų tik tiek," -- vienas jų atsidūsta. "Buvo blogiau. Buvo baisiau negu baisu."

Pasakojau jiems, kad daug apie Lietuvos nelaimes žinau iš pabėgėlių, daugybę knygų apie tai skaičiusi, kad ir dabar apie tuos baismus teberašoma.

"Suprantame, tu galvoji apie išvežimus, trėmimus, kovas Lietuvos draugų. Tu, be abejo, žinai apie persekiojimus Stalino laikais. Bet ar gali įsivaizduoti, kad brolis prieš broli atstatytų šautuvą, kad tėvai vaikais, o vaikai tėvais nebepastikėtų? O buvo taip! Ir žūdė vieni kitus, šaudė vieni kitus... Nori žinoti už ką? Klausk savo brolius, jie žino, jie kentėjo... O nebuvo ir jiems lengva išsižadėti tėvų namų, visko..."

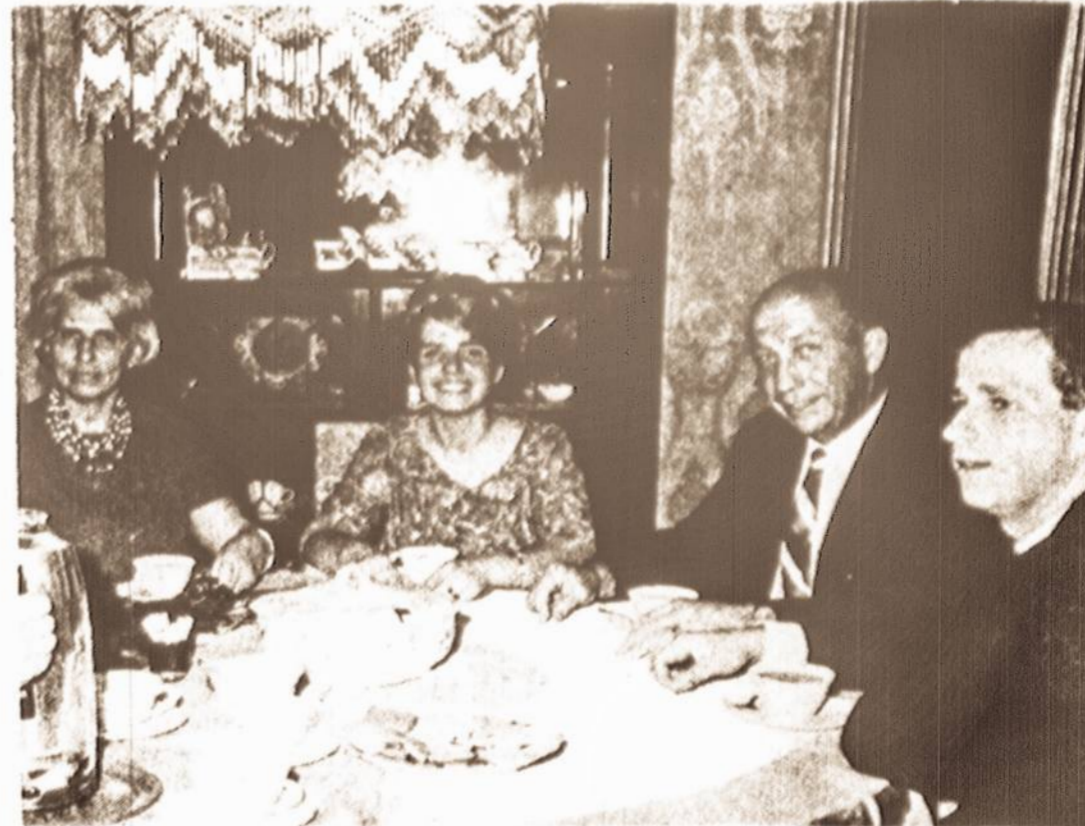
Vienas per antrą man nupiešė siaubingą vaizdą. Jie pasakojo jaudindamiesi. Ir už visą tą baisų pergyvenimą kaltino pačius lietuvius, ypač pastarąją išsiviją, kuri, išbėgusi nuo bolševikų, įvairiais keliais siuntusi į Lietuvą žinias, kad okupantas greitai bus iššvytas, kad jie tik narsiai prieš jį kovotų, jo neklausytų, nieko nedirbtų. Ypač daug kraujo Lietuvai nuliejęs generolas P., kuris, kalbėdamas per radiją, kursęs žmones vienus prieš kitus, aiškindamas, kad jis greitai grįžtas pergale kartu pasidžiaugti. Jo kalba padalinusi Lietuvą į du didelius frontus. Vieni eję į miškus ir naktimis apipilėsinę namie likusius. Namie likusieji buvę persekiojami. (Bus daugiau)

Į LIETUVĄ IŠVYKSTA: liepos 12 d. iš New Yorko Kennedy aerodromo į Lietuvą savo atostogų praleisti išskrido brooklynietis Domininkas Klinga (II iš k.) ir newjersietė Uršulė Daunorienė, viduryje su savo sūnumi Edžiu. Kairėje juos palydėjusi brooklynietė Akelienė.

IŠ LIETUVOS SUGRIŽO: septynias savaites Lietuvoje paviešėjęs, į Brooklyną sugrižo dr. Antanas Petrika. Nuotraukoje jį ai matomas Kauno fone su to miesto vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoja Janina Narkevičiūte.

LANKĖSI IŠ ARGENTINOS: o tuo tarpu Amerikoje lankėsi svečiai Čekanauskai iš Buenos Aires. Jie čia matomi Vienybės pastogėje. Iš k. į d. Catalina Čekanauskienė, dukra Bianca, Jonas Čekanauskas, žymus pramoninkas, ir jų sūnus Ruben-Antonio.

VIENYBĖ

The oldest Lithuanian newspaper in the world was established by Juozas J. Paukštytis in 1886, is published weekly (in June, July and August - bi-weekly), by Valerie Tyaliava and Juozas N. Tyaliava at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Telephone APplegate 7-7257. Editor: Salomeja Nakelionaitė; Managing Editor: Valerie Tyaliava; Senior Editor: Vytautas Širvydas; English Editor: Demie Jonaitis; Associate Editor: Edvardas Sulaitis. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. Subscription rate: \$7.00 for one year. Three week's notice is required to change a subscriber's address. Advertising rates on application. All rights are reserved and no part of this newspaper may be reproduced without the consent of the Publishers. All manuscripts are subject to editing.

Mes

VYTAUTAS ŠIRVYDAS

Gražu gražią vasarą atostogas gražiai leisti. Jos dar gražesnės būtų, jei kiekvienas Amerikos lietuvis pinigine auka prisimintų jų metu savo spaudą, kuri net gražiausią vasarą neima atostogų nuo tautos gyvybinių reikalų. Aukelė Vienybei būtų gražus vainikas patrioto lietuvi gražioms atostogoms.

Gyvename žmonijos istorijos kažkokį audringo posttkio amžių, prasidėjusį Prancūzų Revoliucija (ir Lietuvos-Lenkijos pasidalinimu), išgyvenusiu du pasauliniu karu, didelę ekonominę krizę ir visą eilę visokių perversmų. Griuvo imperijos, virto carai, imperatoriai, pradingo aristokratai, dvarponiai. Nuo savo bažnyčių atšalo daug tikinčiųjų. Net atsirado kunigų su bedieviais abejončių, ar iš viso yra Dievas.

Vienu stipriųjų audros vėjų, rodos, yra nacionalizmas, kuris, ne (kaip Dievas įsakė) artimą mylėti, bet kursto net menkiausias tautes nuo visų kitų politiškai ir ekonominiškai atskirti. Kitas smarkus vėjas yra mokslas ir technika, kuri, atominių ginklų prisigaminus, žmoniją tarytum stumia vienoje žemėje-planetoje brolybėje gyventi, jei ne po vienu piemeniu-valdžia, tai bent sugyventi taikingoje bendruomenėje. Katras vėjas paims viršų: lietuviškas nacionalizmas siekia atgauti turėtą nepriklausomą valstybę, praplėstą su sostine Vilnium, kurį savinasi lenkai (ir tautiniai išbundą guda!), su turėta Klaipėda, kuri savinasi vokiečiai, išplėsta iki Tilžės ir Karaliaučiaus, kuriuos didrusis perdirbinėja "Kaliningrado" kraštu. Mūsų nacionalizmas, aišku, tegali laimėti, jei didrusių, vokiečių, lenkų ir gudų nacionalizmai bus silpnesni negu mūsų, arba tiek sužmoniškes, kad išsižadės savųjų siekimų, kurie, mūsų nuomone, yra neteisėti ir nežmoniški, kaip (anųjų nuomone) mūsų siekimai esą neteisėti ir nežmoniški.

Naujausiame Foreign Affairs žurnalo nr. nėra Lietuvą liečiančių straipsnių, kokių tarpe anuomet buvo prof. Vardžio rašinys. Lietuvui betgi įdomu pastebėti mintį Sovietijos reikalų žinovo Columbia universitete (pakviesto ir patarėju prez. Johnsono politikai planuoti komitete) prof. Brzezinskio. Jis pasakoja: "Vakarai jau senai išsižadėjo vilčių nublokšti atgal komunistinį pasaulį. Tiesa, ir turėtos viltys nebuvo nei plačiai pasklidusios nei apipavidalintos sisteminga bei išverminga politika. Šiandien vyraujanti Vakaruose nuotaika yra ta, kad komunizmas savaime palaipsniui kitės ir ilgainiui taps socialdemokratija. Todėl Vakarų pozicija neturi kryžiaus karo kovingumo. Vakarai nesitiki nugriauti dabartinių politinių ir visuomeninių santvarkų komunistinėse valstybėse. Pasitiki laiko 'graužimu' ir vidaus spūstimis. Aišku, gerbūvyje pertekusių valstybių Vakaruose buvimas savaime yra iššaukimas komunizmo ideologijai."

Tęsiama 5 psl.

Girnakalis

IŠ KAIRĖS IR IŠ DEŠINĖS

LTSR MOKSLŲ AKADEMIJOS DARBAI,
SERIJA A

Dabar šių darbų per metus išleidžiama po du tomus (1965 metais -- 18 ir 19 tomai). Dauguma straipsnių skelbiami lietuvių kalba ir santraukos rusų kalba (kurie straipsniai rusų kalba, tų santraukos lietuviškos). Kiekvienam tome yra ekonomikos, istorijos ir filologijos mokslų skyriai.

1965 m. paskelbti keturi darbai iš ekonomikos. Lituanistai įdomiausias -- "Kaunas kaip rajoną formuojantis miestas." Iš istorijos turime darbų žymiai daugiau, tik čia labai mažai istorijos: arba archeologija arba tarybinės temos. Lietuvos valstybės, nei senosios nei naujosios, istorijos čia nėra. Tarybiniai Lietuvos istorikai turi nelengvą uždavinį rašyti taip, lyg valstybės nebūtų buvę. Atsimenant, kad tautinės Lietuvos istorija buvo ne tiek tautos, kiek valstybės istorija, lenkų istorijos manierų užvaldyta, -- turime du skirtingus Lietuvos istorijos aspektus: valstybinį-tautinį ir liaudinį-tarybinį. Apvalius nuo svetimų priemaišų ir iš abiejų istorijų padariusi vieną, kada nors Lietuva turės savo tautinę istoriją. Išsivija čia daug nepadarys, nes tik vienas Karnėnas su Laisvąja Lietuva tešdžiūoja dideliais išsivijos istorikų kadrais; tikrumoje čia esame apverktini vargšai.

A serijos filologijos skyrius neprilygsta kitam Mokslų Akademijos leidiniui "Lietuvių kalbotyros klausimai," o praktiškai prietalkymu nepasiveja ir "Kalbos kultūros." Istorikai arba taškosi grynai komunistiniuose vandenyse arba gelbstis archeologija, o kalbotyrai klestėti yra geros sąlygos dėl to mokslo neutralumo politikos atžvilgiu.

Įdomi 1964 metų Mokslų Akademijos darbų kronika. Ekonomikos institute dirbo 56 moksliniai bendradarbiai ir 15 pagalbinių mokslo darbuotojų. Nagrinėjo 2 problemas su 10 temų. Problemoje "Visuomeninės gamybos planavimo ir organizavimo moksliniai pagrindai" užbaigtos 2 temos. Instituto kronika apima pusketvirtą puslapio smulkaus šrifto.

Istorijos institute dirbo 60 žmonių, veikla platesnė už ekonomikos instituto veiklą. Jų problemos didžiumoje yra grynai tarybinio turinio. Pvz., "Socializmo vystymosi ir pėrijimo į komunizmą dėsningumai," "Socialiniai-ekonominiai pertvarkymai Lietuvos kaime 1940-1941 m.," "Lietuvos darbo žmonių kova Tarybinės Armijos eilėse prieš hitlerinius grobikus," "Didžioji spalio revoliucija ir jos pasaulinė istorinė reikšmė" ir pan. Šalia tokių temų daug padirbėta archeologinių kasinėjimų srityje.

Lietuvių kalbos ir literatūros institutas su 97 darbuotojais sprendė tris problemas. Viena jų: "Pasaulinės literatūros vystymosi šiuolaikinėje epochoje dėsningumai," "Lietuvių tarybinės literatūros atsiradimas," "Tarybinė lietuvių literatūra Didžiojo Tėvynės karo metais" ir pan. Paruošti lietuvių kalbos žodyno VII ir VIII tomai, o taip pat perdirbtas I-II tomai. Baigtas "Pedagogikos terminų žodynas" ir didelis skaičius visokių kitokių darbų bei temų.

Centrinė biblioteka 1964 m. turėjo 2770 skaitytojų, kurių trečdalis sudarė Mokslų Akademijos bendradarbiai. Skaitytojams buvo išduota 274,000 spaudos vienetų literatūros, kurios tarpe 69,500 vienetų buvo užsieninės kilmės. Skaitytojams padaryta 22,000 kadru mikrofilmų ir 11,300 fotokopijų. Bibliotekos fondai per metus pasipildė 53,000 vienetų, jų tarpe 9,200 užsieninės kilmės. Biblioteka vykdė daug įvairių darbų (tarp kitko suruošė ir 20 knygų parodų). Bibliotekoje dirbo 83 darbuotojai.

Kitų Mokslų Akademijos institutų veikla paskelbta žurnalo B ir C serijose.

Vien Mokslų Akademijos darbams pažinti reiktų didelės studijos. Bet jau ir kelių minučių dirstelėjimas sudaro valzdą, kad ten dirba dideli mokslininkų kadrai, darbai vykdomi planingai, dirbama intensyviai. Taip lietuvių tauta prisideda prie kūrimo daugiautės tarybinės kultūros ir drauge kuria savo lietuviškąją dalį. Atliktų darbų žymės matomos visame krašte tiek ekonominiame, tiek dvasiniame žmonių gyvenime. Daug kur mes vakariečiai būtime kitokių nuomonių, bet jie mūsų neklausia, tik dirba. Vakariečių laimėjimais irgi jie nori pasinaudoti, pa-

sinaudoja. Tarybinė valstybė budriai daboja, kad pašalinės kapitalistinės įtakos neišneštų į jų darbą dezorganizacijos. Laikas eina ir dirba jų naudai.

APIE DIDELĮ IR APIE MAŽĄ ALTĄ

Kas į ALTą yra kada nors kreipęsis parramos darbams, su Lietuvos valstybės atstatymu tiesioginio ryšio neturintiems, tas ligi šiol patirdavo apie ALTo domėjimąsi tik vienu siauru politiniu reikalu -- veikla su Lietuvos valstybės atstatymu ir nieku daugiau. Retkarčiais aiškėdavo, kad, ALTo manymu, visoks kitoks lietuvių judėjimas turi būti altiškajai idėjai subordinuotas. Pvz., ALTas laikė save kompetentingu patarti 1965 metais išsiviams nesilankyti Lietuvoje. Su siauru apsiribojimu ALTu, ilgainiui, buvo neišvengiama susilaukti kitų sambūrių su platesne programa -- susilaukė lietuvių Bendruomenės. Nors dar prieš dešimtmetį buvo visuomenėje kritiška nuomonė apie ALTą lyginamą su tėvynės išdavimu, tačiau ALTu jau buvo neišvengiama tapti tik viena lietuviškojo gyvenimo sekcijų. Pagaliau lietuvių Bendruomenė apie jį pasakė tai, ką turėjo pasakyti.

ALTas galėtų būti ir didelis ir mažas, pasirinktinai: didelis -- lietuvių politinės veiklos rikiuotojas ir centras, mažas -- kai kurių politinių darbų vykdytojas. Žinoma, būtų negudru laukti, kad pats ALTas pasirinktų būti mažu. Mažu palikti neišvengiama tam, kas negali būti dideliu.

Tiesa, suredaguoti dešimtmečiais nusistovėjusios formos atsišaukimą arba retkarčiais tik apsilankyti Washingtono pas politikus daug ko nereikia. Ligi šiol ALTas sėkmingai vertėsi viena kita asmenine pažintimi su žymiaisiais amerikiečiais. Už tai dabar išgirdome labai žiaurią ALTo kritiką iš lapkričio 13 demonstrantų. Šie išdriso papilduriuoti tose aukštumose, kur ligi šiol plūduriavo ALTas ir jo pėdsakų nerado...

ALTas išsirinko naują vadovybę: Antanas Rudis -- pirmininkas, Eugenijus Bartkus -- pirmasis sekretorius ir t. t. Įdomu, kokios ALTo vadų kvalifikacijos: ar jie gerai pažįsta lietuvius ir jų siekimus išsivijoje ir tėvynėje, kaip jie orientuojasi lietuvių ir pasaulinėse problemose, kiek jie turi sugebėjimo ir iniciatyvos daryti sprendimus ir patys veikti bei kitiems vadovauti? Ar jie žada būti dideliu ar mažu ALTu? Ar jie bus politinio plento inžinieriais ar tik rangovais?

PLUOŠTAS TARYBINIO MOKSLO

Neseniai išėjo septintasis "Sovietskaja Istoričeskaja Enciklopedija" tomas. Lituanistikos jame -- bene trys kasneliai: Kaunas, Keistutis ir Klaipėda. Šielp rusai lietuvių vardų nerusina, užrašo taip, kaip juos girdi lietuviškai. Šioje enciklopedijoje, matyt, su lituanizmais nutarė neterėti gražiosios rusų kalbos ir rašo Keistut, Olgierd, Nieman, bet visgi pasilieka prie -- Kaunas, Klaipėda.

7-tojo tomo tekstą sudaro 1022 skiltys. Pirmesniuose tomuose, lyginant su atitinkamais Vakarų leidiniais, Sovietų enciklopedija dar buvo pakenčiama, vietomis ir gana gera. Bet šis nelaimingas septintasis tomas apima tokias temas, kaip -- Kolektyviniai ūkiai, Kolonijos ir kolonijinė politika, Komunistų partijos istorijos visuose pasaulio kraštuose, Komunizmas, Kominternas, Kontrrevoliucija, dar -- Karelijos ASSR, Komių ASSR, Kirizų SSR, Kinija, Kastro, Katanga, Kongo ir t. t. Tai -- vienašališkas sovietinės politikos tomas, riboto patikimumo. Vakarietiški leidiniai tarpe šis tomas yra įdomus ir net svarbus, bet didelis vargšas yra tas, kuriam šis tomas yra vienintelė šviesa ir jo mokslo kelrodis. Oras taip tvankus, kaip kambarys, kur trečia para be pertraukos rūkoriai kortomis lošia, kartais dar nugerdami.

Iš šio tomo akį patraukia Kauno ir Klaipėdos gyventojų statistika:

Kaunas -- 1843 m. -- 14,000, 1897 m. -- 71,000, 1939 m. -- 152,000, 1959 m. -- 214,000, 1963 sausio 1 -- 254,300.
Klaipėda -- 1895 m. -- 19,200, 1926 m. -- 33,900, 1938 m. -- 47,200, 1959 m. -- 90,000, 1963 sausio 1 -- 110,500.

VIENYBĖ, 1966 m. liepos 22 d.

PAVERGTŲ TAUTŲ SAVAITĖS

1966 M. MANIFESTAS

Pavergtų tautų savaitės 1966 manifestas, pasirašytas Pavergtų tautų draugų amerikiečių pirmininko Christopher Emmet, ir Pavergtos Europos seimo pirmininko V. Sidzikausko, devynių valstybių — Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Vengrijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Rumunijos — vardu, skelbia kaltingumą Sovietų Sąjungai, kad ji sulaužė ir tebelaužo iškilmingus laisvės ir nepriklausomybės pripažinimus devyniom valstybėm, kurios buvo pavergtos II pasaulinio karo eigoje. Skelbia taip pat kaltingumą dėl sovietinio kolonializmo.

Manifestas kreipiasi į Amerikos vyriausybę ir jos sąjungininkus, skatindamas:

1. Pavartoti derybose ūkinės priemonės, kad būtų išgautos politinės nuolaidos žmonėms pavergtuose kraštuose.
2. Deklaruoti savo paramą visų komunistų valdomų tautų apsisprendimo teisėm ir tuo būdu jas padaryti nuolatiniu Jungtinių Tautų rūpesčiu.

3. Pripažinti, kad negal būti galo šaltajam karui, ko pusė Europos lieka vergijoje, kita pusė laisva; kelt pavergtuose Europos kraštuose laisvų rinkimų klausimą bet kuriose Rytų — Vakarų konferencijose.

4. Nesirašyti bet kurios nepuolimo sutarties su komunistais dabartinio status quo pripažinimo pagrindu, nes toks aktas įteisintų ir įamžintų dabartines neteisėbes ir pavergtuose kraštuose būtų vertinamas kaip Vakarų įvykdytas išdavimas.

Tuo tarpu New Yorke Pavergtųjų Tautų savaitė prasidėjo liepos 17 d. pamaldomis šv. Patriko katedroje. Miesto mēras Lindsay liepos 19 d. savo proklamaciją įteikė Pavergtųjų Tautų Seimo pirm. Vacl. Sidzikauskui. New Yorko gubernatorius savo proklamaciją paskelbė liepos 14 d.

Amerikos viceprezidentas Hubert H. Humphrey Baltic Freedom dienos proga birželio 12 pareiškė, kad laisvė ir tautos išsilaikymas visam pasauliui gerbtas, ypatingai tai įvertina estai, latviai ir lietuviai. Visų kilmės amerikiečiai baltams siunčia nuoširdžiausius sveikintimus. Amerikos vyriausybė išsipareigojusi dabar, kaip ir praėity, Pabaltijo valstybių žmonėms, kaip ir visiems kitiems, užtikrinti apsisprendimo teisę. Amerikos vyriausybė nepripažįsta Pabaltijo valstybių prie Sovietų Sąjungos prijungimo. Net ir Jungtinėse Tautosė pakartotinai pareiškia Pabaltijo tautų teisę atstatyti nepriklausomybę. Jungtinės Valstybės tebeprapažįsta prieškarinių Pabaltijo valstybių valdžios diplomatinis ir konsularinius atstovus.

Viceprezidentas vertino ir pačių žmonių kovą už tų valstybių nepriklausomybės siekimą.

New Yorke reziduojančių Europos Pavergtųjų Tautų organizacijos atstovai, birželio 7 d. liudiję Washingtone apie padėtį jų tėvynėse. Apklausi-nėjimus rengė JAV Kongreso užsienių reikalų komisija Europos reikalams. Iš k. į d.: prof. Staar, Pav. Tautų asamblėjos pirm. Vaclovas Sidzikauskas, rumunas Visoianu, estas Kutt ir prof. Vali.

STEBĖTOJO PASTABOS

Paryžiuje mirė Lietuvoje gimęs kun. Ignatas Lepp (Liepa?), apie kurį mūsų enciklopedija nieko nežino, bet Vermonto Catholic Tribune rašo: "Kun. Lepp buvo kontroversinis asmuo, gilus psichologas ir rašytojas. Katalikybėn atvirto iš komunistų 1937 metais, pasibašėjęs Stalino valymais. Partijon įstojo, turėdamas 15 metų ir apsigyveno Maskvoje, kur išėjo aukštus mokslus bei profesoriavo Tbliso universitete Kaukaze. Vienu metu buvo marksiščių rašytojų draugijos pirmininkas. Partija nusiųs, tapo kataliku, o vėliau ir kunigu. Yra parašęs 7 apysakas, 3 teatro veikalus ir daugelį straipsnių egzistencialės filosofijos. Plačiausia žinomas jo veikalas yra autobiografija "Nuo Markso pas Kristų." Be to, parašė: "Ateizmas mūsų amžiuje, meilės psichologija, Drau-

gavimo pavidalai ir Tikroji moralė. Penkerius metus redagavo Šiaurės Afrikoje katalikų laikraštį Maroc Monde." (Kaip paprastai, mūsų tėvai marijonai ir pranciškonai nieko apie šį Lietuvoje gimusį kontroversinį kunigą nežino.)

Nepr. Lietuvos redaktorius J. Kardelis jau tvirtai stojo pritarti Vienybės per 4 metus skelbiamai idėjai ieškoti žmogus su žmogumi santykių su lietuviais Lietuvoje. Be jokių "veiksmiškų" pastabų įsiai persispausdino Lietuvos ryšių su Užsienio lietuviais draugijos pirmą sąrašą Lietuvos inteligentų, norinčių apsieikti su užsienio lietuviais laiškais, o "progai pasitaikius ir susitikti Lietuvoje, ar užsienyje." Kaip Galilėjus sakė: "O, visgi žemė sukasi!"

Vilniaus Krašto Lietuvių Sąjungos rezoliucijos

Vilniaus krašto Lietuvių sąjungos centro valdyba liepos 2 d. buvo susirinkusi Chicagoje ir priėmė šias rezoliucijas:

I
Centro Valdybos plenamas, išklaušęs pranešimus apie Vatikano išleistą lenkų krikščionybės 1000 metų sukakties proga 50 lirų pašto ženklą, kuriame drauge su Lenkijos karaliene Jadvyga ir Krokuvos miestu įdėtas Vilniaus Aušros Vartų Dievo Motinos paveikslas, kaip Lenkijos valstybės simbolis, ir susipažinęs su Centro Valdybos pareiškimu, rašytu 8. m. gegužės 28 d. Vilko Tarybai apie Vatikano poziciją Vilniaus politinės padėties reikalu, rado, kad Lietuvos sostinės Vilniaus ir Lietuvių tautos dvasinio įkvėpimo šaltinio Aušros Vartų Dievo Motinos sutapatinimas

su Lenkijos krikščionybės tūkstantmečiu įžeidžia Lietuvių tautos jausmus bei savivarbą.

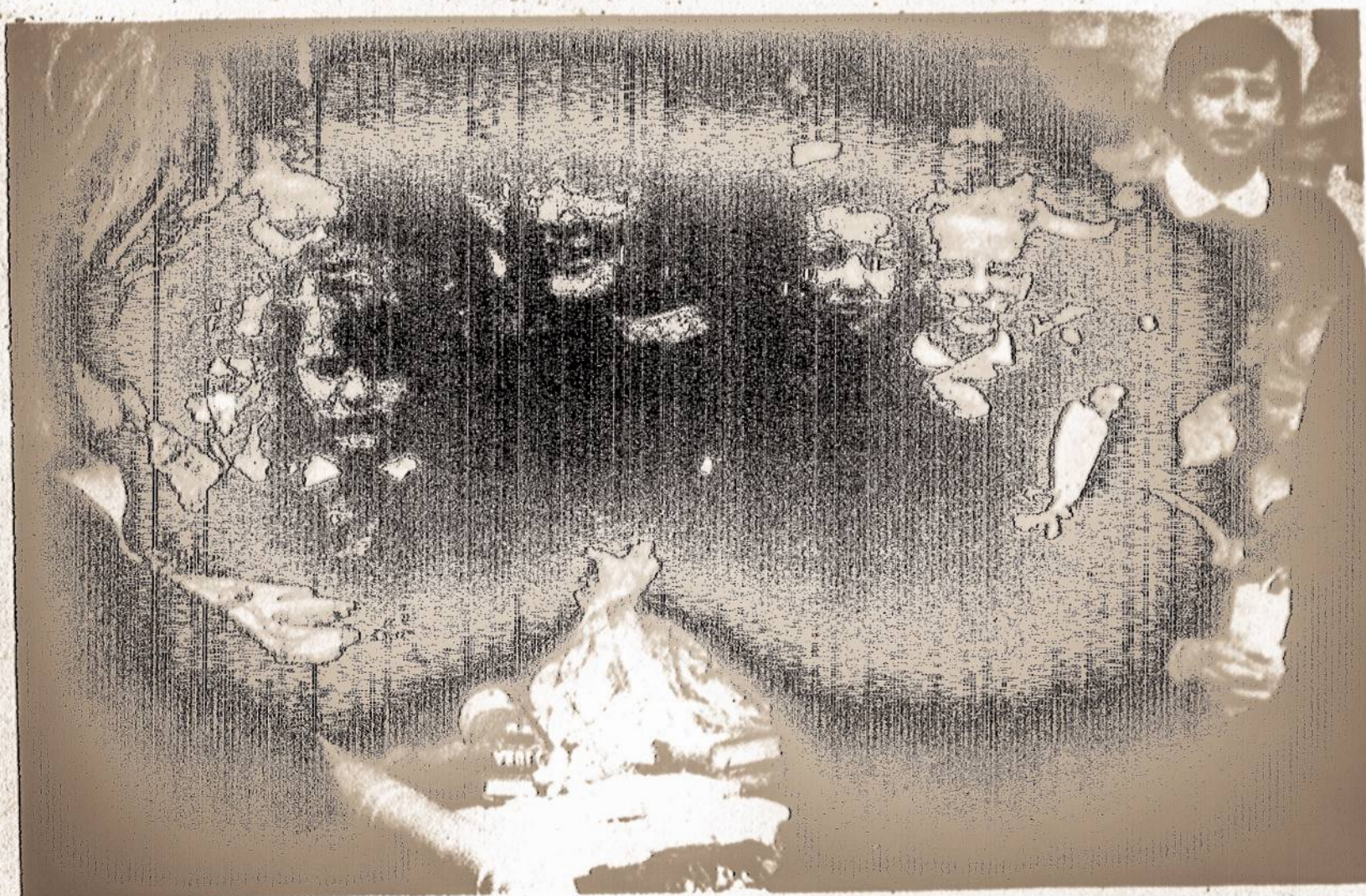
Tad kreipdamasis į visus lietuvius ir lietuviškąsias organizacijas, plenamas skatina rašyti protesto pareiškimus Vatikano Valstybės Sekretoriui Jo Eminencijai kardinolui Amleto Giovanni Cicognani, kartu prašant išlyginti lietuvių tautai padarytą skriaudą.

II
Centro Valdybos plenamas, išklaušęs Rytų Lietuvos Sienuose Studijuoti Komisijos pranešimą apie turimą studijinę medžiagą ir apie atsižadusį reikalą nustatyti Lietuvos etnografinės sienas rytuose, rado, kad darbas yra didžiai atsakingas ir kad turimos medžiagos dar nepakanka etniniai ribai nustatyti bei integralumui išsau-

goti.
Tad kreipiamės šiuo taip svarbiu tautos reikalu į visus pasaulio lietuvius, turinčius bet kokią su Rytų Lietuvos klausimu susijusią medžiagą, arba žinančius apie tokios medžiagos šaltinius, ir prašome medžiagą siųsti ar pranešti Rytų Lietuvos Sienuose Studijuoti Komisijos pirmininkui Stasiui Lazdiniui, 1192 E. 87-th St., Cleveland, Ohio 44108, U. S. A.

III
Centro Valdybos plenamas Sveikiname brolius mažlietuvius, kurie tuo pačiu metu svarstė savo veiklos reikalus Chicagoje.

Mūsų bendras siekimas, visų lietuviškų žemių apjungimas Laisvoje Nepriklausomoje Lietuvoje, teungia mus dar stipriau šiame kilniam darbe.

IŠ MOKSLO METŲ PABAIGOS LIETUVOJE: tradicija virtusios išklmės, kai vienuoliktosios klasės mokiniai įteikia dešimtokams raktą, o dešimtokai vienuoliktokams — dovaną. Išklmės Mielagėnų vid. mokykloje.

VIENYBĖ, 1966 m. liepos 22 d.

J. Bajorino nuotrauka

Mes

Atkelto iš 4 psl.

Kada tik kurios sovietinės delegacijos, turinčios Pabaltijo kraštų atstovų, atvyksta į kraštus, kurie Pabaltijo okupacijos nepripažįsta (Ameriką ar Kanadą), Washingtonas ir Ottawa susiduria su galvosūkiu, kurį vykusiai apibūdina kanadietis komentatorius Lubor J. Zink savo plačiai Kanadoje praplitusioje skiltyje. Sako: Kanadą lanko 11-kos atstovų sovietinė parlamentinė delegacija, vedama Polianskio ir sąstate turinti Lietuvos atstovę A. Zurlienę. Sovietijos parlamentas nėra tikras jos piliečių atstovas, nes ne demokratiniu būdu sudarytas. Ypatingai liudną rolę vaidina Lietuvos atstovė. Lietuva kažkada buvo viena trijų nepriklausomų Pabaltijo valstybių, kurias Stalinas pasigrobė įkandin 1939 metų susitarimo su Hitleriu. Kanada atsisakė sovietinį plėšikavimą pripažinti. Kažkada laisva buvusi Lietuva, Latvija ir Estija tebeturi savo konsulus Toronte, Montreale ir Halifaxe, ir jų vardai skelbiami oficialiame External Affairs leidinyje, skiltyje "Kitų valstybių atstovai Kanadoje". Bet, štai, mūsų parlamentas Kanadoje vaišina sovietų okupuotos Lietuvos atstovę, neva išrinktą į Aukščiausį Sovietą (Sovietijos parlamentą). Ne jau Ottawa oficialiai paprašys pripažinti Lietuvos konsulą Toronte (p. Žmuidziną) — kuris, nelaimėi, neturi kviečių pardavimui — maloniai nustoti gyventi, ligi sovietų delegacija čia viešės? O gal kaip kitaip komediją atvaidinsime?"

Jaunimo vakaras New Yorke

Liepos 9 d. Santaros-Sviesos literatūros vakare Carnegie International Center salėje prabilo net trys rašytojų generacijos. Jauniausioji, išvykusi iš Lietuvos vaiko amžiuje; vidurinė, išėjusi į gyvenimą Lietuvoje, bet galutinai subrendusi svetimuose kraštuose; ir vyriausioji, subrendusi Lietuvoje, bet dar kūrybinga iki šios dienos.

Kiekviena generacija kalbėjo skirtinga kalba ir skirtingu tonu.

Algimanto Mackaus poezija, jo paties žodžiais tariant, "prakeiktos, išklydusios generacijos šauksmas," yra ryžtingas skausmingos buities ir neišvengiamo likimo priėmimas. Tai iššaukimas sau pačiam praėti gyvenimą be tų vilties ir tikėjimo simbolių, kuriais gyvena išklydusiųjų "tauta," tai sielvartingas blaškymasis, "ieškant namų" visai savo generacijai.

Mackaus eilėraščiai yra intensyvaus patoso poezija, nors ir minorinių tonų joje neretai nuskamba. Vytauto Valiuko patetiškoji interpretacija "Hermetiškoji daina" iš "Neornamentuotos kalbos generacijos" skambėjo šaltoku ritualiniu iškilmingumu. Jei lyriškesnėse vietose būtų daugiau šiltesnių niuansų, iškilmingas andante praskambėtų įvairiau, pilniau išryškintamas Mackaus lyrikos emocinė skalė. Tačiau bendrai, V. Valiuko interpretacija atitiko Mackaus poezijos charakterį.

Ištrauka iš Juozo Petrėno tik ką išėjusios knygos, "Vilniaus rūbas," skambėjo ryškiu kontrastu tiek Mackui, tiek kitiems šio vakaro autoriam. Tai kažkas labai skirtingo nuo dabartinio žmogaus ir jo problemų. Ryškūs ir spalvingi ilgų periodų gamtos vaizdai, V. Valiuko jautriai ir ritmiškai interpretuoti, nepatenkino klausytojų jau vien dėl to, kad mūsų beletristai per dažnai operuoja gamtos motyvais.

Vakaro apibendrinančių motyvų žmogiškosios buities fone praskambėjo Jono Meko lyrika. Autoriaus troškimas

Jonas Mekas klausosi savo eilėraščių, kuriuos jis perdavė publikai įrašytus magnetofono juostoj.

suvokti žmogaus santykį su buitimi, su prastenkaisiais dalykais ir žmonėm, kurie savo praeinamumu sutampa nesulaikomo laiko tėkmėje. Skausmingas nuolatinto praradimo pajautimas ir desperatiškos pastangos kur nors sustoti autoriaus buvo paryškinta artikuliuotai pabrėžtu ritmu bei kirčiavimu; o rekorderiu (magnetofonu) perduotas tekstas dar daugiau suintensyvino autoriaus akcentus.

Jono Meko pasaulėjautoje skambanti tragiška galda turi ir naivumo priegaidę; ji atsiranda dėl žmogaus "išvietinimo" ir jo paskirties supratimo. Nėra žmogaus "už žmogaus," šalia žmogiškos aplinkos; nėra žmogaus be istorinės (laiko) for-

mos ir turinio. Žmogaus prasmės ieškotina ne amžinybėje, bet istoriniame laike. Dallos Juchnevičiūtės dek-

Dalia Juchnevičiūtė

lamavimas Liūnės Sutemos (Bevardė šalis) irgi buvo būdingas šiam literatūros vakarui. Ji deklamavo rūpestingai apgalvotam plane su giliu įsijautimu ir dėmesiu. Jos žodis buvo skambus ir turiningas, judesys saikingas ir tikslus, tonas suderintas su emociniu eilėraščių krūviu. Išgyventi visumai atskleisti, ji vykusiai panaudojo ir suderino perdavimo priemones. Tik kartais kai kurios frazės skambėjo nepakankamai ryškiai.

Ryškiai kontrastingas buvo Jurgis Blekaitis prieš jį deklamavusiai Daliai Juchnevičiūtei. Jis tik skaltė savo eilėraščių santūriai ir pakankamai ryškiai, kad būtų perduotas tekstas. Jo eilėraščių temos konkretesnės negu kitų. Eilėraščių tematika daugiau koncentruota pagrindinei temai.

Literatūros vakarą baigė Antanas Gustaitis satyros eilėraščiais iš ką tik išėjusio jo rinkinio "Ir atskrido juodas varnas."

Saulius Šimoliūnas

Gustaitis satyra nėra sarkastiškas, su piktu grimasu lūpose, o ištiesai humorinė su labai retom išimtim. Įvairias gyvenimo ir žmonių blogybes, klaidas ar trūkumus Gustaitis išryškina komiškosiose situacijose. Tai ir yra viena jo humor versmė. Ir jo skaitymas yra sugestyvus ir nuotaikingas, pabrėžiantis jo satyros esminį elementą.

Šiam literatūros kūrybių skaitymui konferavo Giedrė Zauniūtė. New Yorko Santaros-Sviesos surengtas literatūros vakaras Pasaulio Liet. Jaunimo Kongreso delegatų New Yorke lankymosi proga išryškino jaunesniųjų lyričių polinkį į filosofinį temų traktavimą, į intelektualizmą, į žmogaus ir buities betarpiško santykio analizę. Vyresnieji daugiau linkę į istorinės ar gyvenamosios buities tematiką.

Literatūros vakarą pradėjo New Yorko Santaros-Sviesos pirmininkas Saulius Šimoliūnas, prasmingai pasveikindamas PLJ Kongreso delegatus ir svečius. Po to, Vliko pirmininkas V. Sidzikauskas sveikino Kongreso delegatus, pabrėždamas Kongreso reikšmę mūsų ateities veiklai.

Pabaigai Juozas Miklovas newyorkiečius supažindino su Kongreso delegatais, kuriems ten pat buvo įteiktos dovanos — dvi naujos knygos: P. Tarulio — "Vilniaus rūbas" ir A. Gustaičio — "Ir atskrido juodas varnas." Vakaro svečiai — užsienio jaunimas gavo A. Gustaičio knygą su jo autografu. Po oficialios programos, vakaro dalyviai dar pabendravo, atsisveikindami kava ir pušiu.

Po programos susitikę: Dalia Labutyte iš Australijos (viduryje) su newyorkiečiais Vygantais.

Jaunimas ploja ir galvoja. Dešinėje — VLIKO pirm. V. Sidzikauskas literatūros vakare. Jisai sveikino jaunimo delegatus. S. Narkėliūnaitės nuotraukos

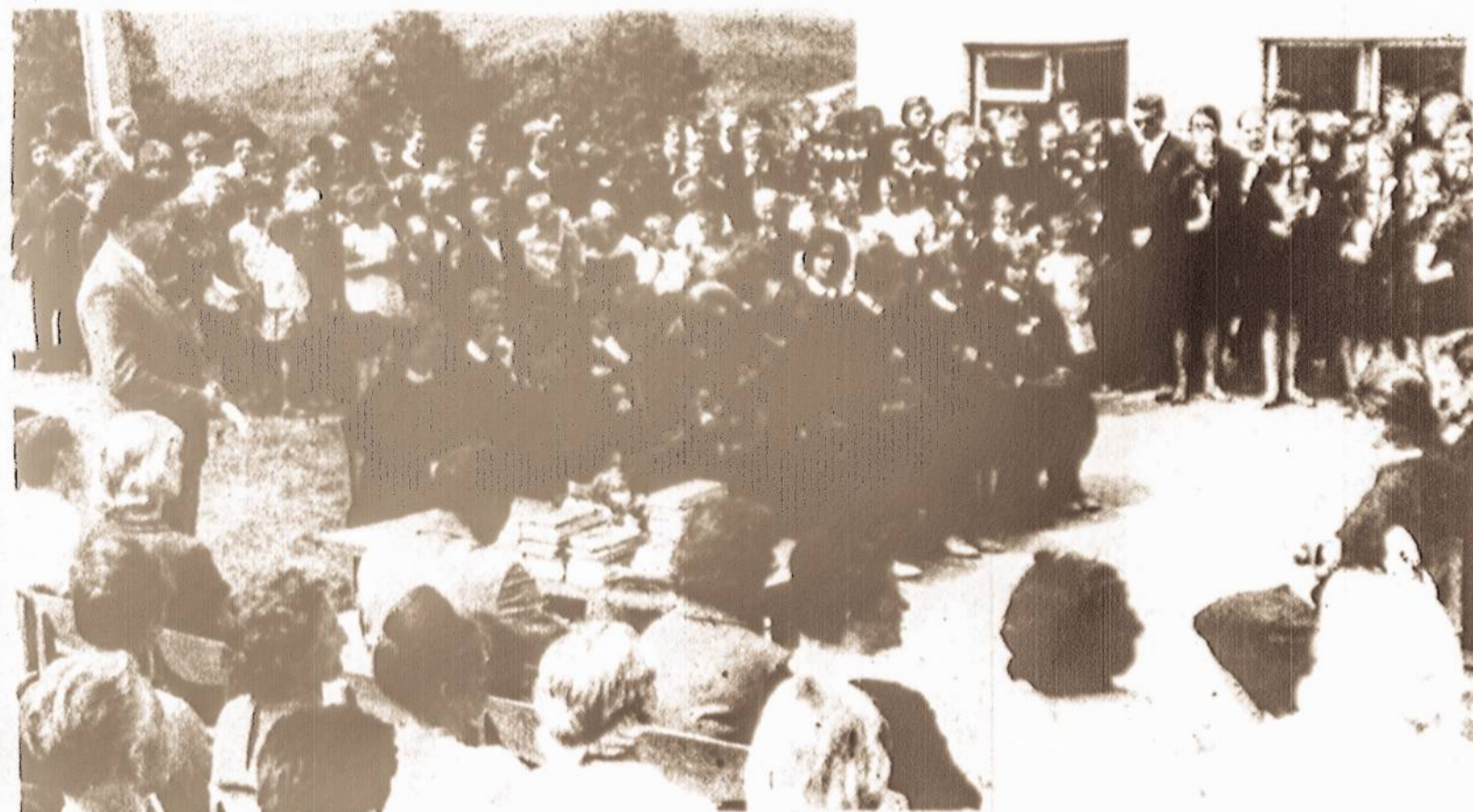
VIENYBĖ, 1966 m. liepos 22 d.

Giedrė Galinytė iš Bostono, Jaunimo Kongrese išrinkta "Miss Lithuania."
Ed. Sulaičio nuotrauka

Argentinos lietuvių jaunimo grupė Chicagos aerodrome, atvykusi į Kongresą.
Ed. Sulaičio nuotrauka

TUO TARPU LIETUVOJE: Vaizdas iš Mielagėnų vidurinės mokyklos mokslo metų užbaigimo išklimų. Abiturientus sveikina dir. Vepštas.
J. Bajorūno nuotrauka

Jaunimo Kongresas

(Atkelta iš psl. 2)

vos tik įpusėjus, šios diskusijos buvo perkeltos į kitą salę ir tęsiamos toliau, iki visi kalbėtojai gavo pareikšti savo mintis.

DAINUOJANTI JAUNYSTĖ

Sekmadienis buvo skirtas pamaldoms, o popietė — dainų šventei, kuri į Chicagos International Amphitheatre salę sutraukė apie 10,000 žiūrovų. Čia po geroko pavėlavimo ir visokių pristatymų (programa turėjo prasidėti 3 val., o pirmąją programos dainą dainuojant laikrodžis rodė 4:15 val.). Nors ir salė turėjo būti vėsina, bet gal dėl žmonių didelio būrio, vis tiek reikėjo braukti ne vieną prakaitą ar gairintis visokio stiprumo gėrimais.

Šios programos atrakcija buvo jaunieji dainininkai — Lietuvos mokyklų jungtinis vaikų choras, sudainavęs 6 dainas, iš kurių dvi turėjęs kartoti. Publikos nemaža dalis jaunesiems skyrė šiltesnių jausmų, negu vyresniesiems, kadangi anų dainos atrodė per lėtos, lūdnos. Kuomet jaunieji uždainavo Jul. Gaidelio dainą "Dainuojanti jaunystė," atrodė, jog iš jaunų veidų tryksta atelties spinduliai.

Atskira programos dalimi ėjo ir šventei specialiai parašyta Br. Budriūno kanta "Tėviškės namai." Chorus dirigavo Petras Armonas, Jeronimas Kačinskas, Alfonsas Mikulskis, Faustas Strolia ir Bronius Budriūnas, himnus — chicagietė Alice Stephens.

Plačiau apie kongresą ir dainų šventę bus vėliau.

CHICAGOJE: Dainuojanti jaunystė — vaikų choras Hepos 3 d.

A. Gulbinko nuotrauka

O ARGENTINOJE: naujas Buenos Aires Lietuvių Centro mažųjų ansamblis, Onos G. Ozinskienės sukurtas ir jos vadovaujamas, dainuoja Tėvo Dienos minėjime.

Pr. Ozinskienė

Lietuvoje

V. NOREIKA GRIŽO IS ITALIJOS

Lyrinis tenoras Virgilijus Noreika pabuvojo Italijoje, pasimokė, paruošė keletą vaidmenų ir su pasisekimu pasirodė La Skalos teatre. Ten jis atliko Pinkertono partiją G. Pucini operoje "Madama Butterfly." Reiklūs ir muzikalūs italai buvo sužavėti lietuvių dainavimu. Kaip žinia, išskyrus Kiprą Petrauską, La Skala scenoje iki šiol dar nebuvo dainavęs nė vienas lietuvis.

Po gero pasirodymo Italijoje, Virgilijus Noreika grįžo į Vilnių. Ten jis didžiuliu pasisekimu pasirodė Akademiniame operos ir baleto teatre Pinkertono (Pucini operoje "Madama Butterfly") ir Kavaradosio (Pucini operoje "Tosca") vaidmenyse. Sužavėti vilniečiai, pasinaudoję trumpomis orkestro pauzėmis, savo numylėtiniui kėlė ovaciją po ovacijos.

Virgilijaus Noreikos asmenyje Lietuva vėl turitarp-tautinės klasės dainininką.

GRAŽĖJA KRETINGA

Rajono centras pasipuošė nauju pašto pastatu. Jame yra erdvi pašto operacijų salė, telegrafas, gerai įrengtas laiškininkų kambarys ir kitos tarnybinės patalpos. Šiemet čia bus sumontuota 1000 abonentių automatinė telefono stotis.

Centre pastatyta eilė gražių pastatų. Šalia modernios universalinės parduotuvės ir restorano "Gintaras" pastato iškilio kino teatras "Žilvinas" ir penkiaaukščiai gyvenamieji namai.

LENKIŠKAS KUMPIS

geriausias

nes visuomet skanus, sultingas, be riebalų geriausias

nes geriausias šeiminiškai draugas, turintis ženklą:

simboliškai aukštos kokybės

geriausias

nes paruoštas pavai-mui, šiltai ar šaltai

Dėžėse nuo 2 iki 12 sv. KRAKUS, ATALANTA ir TALA marke; taipgi riekėm maišeliuose po 4 ir 5 unc. Reikalaukit tikro importuoto LENKISKO KUMPIO

KUO GERIAUSIO

Atvyko poetas Kėkštas

"Vagos" leidyklos paskviestas, į Vilnių liepos 14 d. atvyko Lenkijos Demokratinėje Respublikoje gyvenantis lietuvių poetas Juozas Kėkštas-Adomavičius.

Gyvendamas Lenkijoje, J. Kėkštas aktyviai dalyvauja vietos lietuvių visuomeniniame bei kultūriname gyvenime. Į lenkų kalbą jis verčia lietuvių poetų kūrinčius, pats rašo.

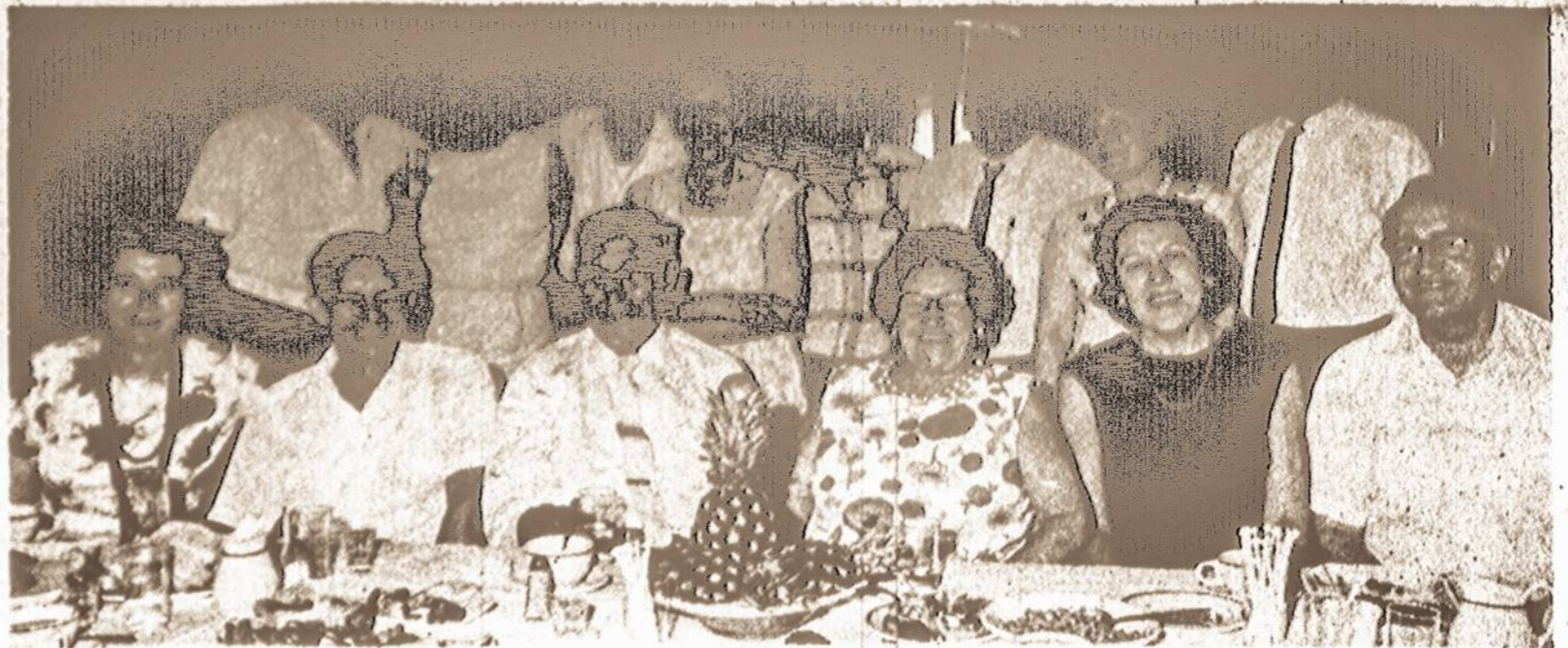
J. Kėkšto kūryba žinoma ir Tarybų Lietuvos skaitytojui. Jo eilėraščiai spausdinami respublikos laikraščiuose ir žurnaluose. 1964 metais išleistas poeto eilėraščių rinkinys "Lyrika." Šiuo metu "Vagos" leidykloje ruošiamas spaudai naujas J. Kėkšto knyga.

Svečią iš Lenkijos geležinkelio stotyje sutiko "Vagos" leidyklos darbuotojai, rašytojai, žurnalistai, poeto jaunystės draugai, revoliucinės veiklos bendražygiai, artimieji.

J. Kėkštas svečiuosis Lietuvoje dvi savaites.

OPERA APIE ŽALGIRI

Diena iš dienos, dar ir dar kartą orkestras kartuoja tuos pačius motyvus, o solistai "šlifuoja" savo partijas. Akademiniame operos ir baleto teatre intensyviai ruošiamas naujos Vytauto Klovos istorinės operos "Žalgiris" pastatymas.

Brooklyno garsaus lietuvių siuvėjų lokalo pareigūnai, prieš išeidami vasaros atostogų Atletų klube: iš k. į d.: Lapšys, Zaveckas ir Paulauskas su žmonomis. II eil.: Thomas su žmona, V. Misevičius, Br. Spūdienė, Pr. Kalasevičius, Vyt. Ubara (unijos atstovas), Averkienė (Klubo šeiminkė) ir J. Kazakevičius.

S. Narkeliūnaitės nuotrauka

Nors operoje vaizduojami žilos senovės istoriniai įvykiai, jai suteiktas savitas nūdienis skambėjimas. Veikalo prologas yra tarsi "Pilėnų" tęsinys. Jis primins žiūrovui kryžiuočių antplūdžių nualintą Lietuvą, kartu primins ir hitlerinių ordų nuteriojimus. Svarbią vietą operoje užima tautų draugystės tema: lietuvių, lenkų, rusų, čekų draugystė, kurios dėka buvo laimėta istorinė pergalė Žalgirio mūšyje ir ilgiems šimtmečiams užkirstas kelias vokiečių ekspansijai į Rytus.

Kaip ir kiti V. Klovos kūriniai, naujosios operos muzika pasižymi melodingumu.

Ypač dainingos yra vokalistų partijos, turinčios ryškias muzikines charakteristikas. Savo vidiniais saitais muzika yra susijusi su liaudies melodijų motyvais. Pagrindinį dėmesį kompozitorius skyrė operos finalui. Autoriaus užmanyta per simfoninių paveikslą su choru perteikti Žalgirio mūšio vaizdą. Todėl čia didelę reikšmę įgauna orkestras bei choras, dainuojantis keturiomis kalbomis -- lietuviškai, rusiškai, lenkiškai ir vokiškai.

Teatro repertuaras praturtės dar viena reikšminga tautine opera.

Lietuviai Advokatai

S. Bredis, Jr.
37 Sheridan Avenue
Brooklyn 8, N. Y.

Tel. AP 7-7083

C. A. Voket
(Vokietaitis)

41-40 74th Street
Jackson Heights, N. Y.

Tel. NEWton 9-6620

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Maurice Rifkin, Podarogifts, Inc., prezidentas, šiom dienom grįžo iš Maskvos, kur jis praleido dvi savaites.

Jo kelionės tikslas buvo susitarti su Vnešposyrtorg dėl naujų galimybių Jungtinių Valstybių gyventojams perkant dovanas.

Pasitarimai sėkmingai baigti tokiais palankiais rezultatais:

Siuntėjai, kurie siunčia dovanas Sovietų piliečiams, turi daug didesnę pasirinkimą Vnešposyrtorg krautuvėse ir sandėliuose Maskvoje ir eilėje kitų miestų.

Be iki šiol gaunamų automobilių, motociklų, televizijos aparatų, radijo priimtuvų, klimų ir kitų daiktų, dabar dar gaunami šie nauji daiktai, kaip drabužiai, tekstilė, avalynė baldai ir net apertmentalai.

Rifkin pats asmeniškai tuos sandėlius apžiūrėjo ir įsitikino, kad tie, dovanoms galimi daiktai, yra puikiau-

sios kokybės ir konkurentinėmis kainomis. Kitaip sakant, yra naudingiau abiem -- pirkėjui ir dovany gavėjui -- įsigyti tatal per Vnešposyrtorg, negu tai iš Jungtinių Valstybių siųsti siuntiniais. Neskaityt faktas, kad per Vnešposyrtorg perkant dovaną giminėms, pirkėjas sutau-po laiką dovanas supirkdamas reikalams ir muitams; gavėjas dar turi galimybės pats pasirinkti prekės spalvą ir dydį, arba pirkėjas gali palikti visiškai gavėjo valiai išsirinkti daiktus, kokius jis nori.

Kai kurie aukščiau minėti daiktai galima apžiūrėti puikioje ekspoziciniame salėje. Podarogifts, Inc., kurie yra vienintelis Vnešposyrtorg agentas toms dovanoms pirkti ir kurio salė yra 220 Park Avenue South, New York City. Dovanoms užsakymai priimami paštu, arba pirkėjas gali atėti asmeniškai į Podarogifts, Inc.

Nepaprastai pigios kainos

KELIONEI Į LIETUVĄ

ir kitas SOVIETŲ SAJUNGOS dalis

KAINA TIK

\$518 į Vilnių ir atgal

(Nuo balandžio 1, 1966)

\$16.00 asmeniui už dieną - privatus kambarys su vonia (2 asmenys kambaryje)

RAŠYKITE arba SKAMBINKITE

COSMOS TRAVEL BUREAU

45 WEST 45th STREET
New York, N. Y. 10036
Telefonas: CI 5-7711

THE

Arlington

ONA IR JONAS
VALAIČIAI
Savininkai

Restaurant

385 Arlington Avenue, Brooklyn 8, N. Y.

Tel. TAYlor 7-9842

REPUBLIC LIQUOR STORE

JUOZAS BRUŽINSKAS
Vedėjas

322 Union Avenue
Brooklyn 11, N. Y.

Tel. EV 7-2089

WINTER GARDEN TAVERN Inc.

VYTAUTAS BELECKAS
Savininkas

1883 Madison Street
Brooklyn 27, N. Y.

(Ridgewood)
Telefonas EV 2-6440

SALE VESTUVĖMS
ir kitokioms pramogoms.
Geriausias lietuviškas
maistas prieinamomis
kainomis.

POLAIDOTUVINIAI PIETŪS

Sviesos-Santaros jaunimo vakare susitikę: iš k. į d.: Pr. Lapienė, rašytojas L. Dovydėnas su dukra ir Lapienės dukra Nelė.

Supažindino delegatus su New Yorko lietuviais

Sviesos-Santaros organizacijos liepos 8 d. suruoštamame poezijos ir prozos literatūros vakare, kuriame dalyvavo iš įvairių pasaulio šalių atvykęs lietuvių jaunimas, buvo apyplinė Carnegie International Center salė. Programos vedėjo pakviestas Antikolonijinės Lygos pirmininkas Juozas Miklovas pristatė iš kitų kraštų jaunimą, dalyvavusį Jaunimo Kongrese Chicagoje. Daugiausia šiame susirinkime buvo iš Australijos: Romas Cibas, Martynas Didžys, Didžytė, Judita Kalakauskaitė, Daiva Labutytė, Nijolė Milišauskaitė, Algis Šimkus, Emilija Šiukštelytė, Nijolė Vaičiūgytė, dr. Kaz. Danavičius, Ramūnė Zinkutė, Rūta Židutė ir kiti. Iš Prancūzijos pristatyta Eglė Liutkutė. Iš Urugvajaus Edvardas Klimas, Alfredas Stanevičius, iš Brazilijos Dirytė, iš Italijos kun. Jonas Šulcas, iš

Kolumbijos Antanas Viliūnas. Parengime fotografavo Sa-lomėja Narkeliūnaitė, Vytautas Maželis ir kiti. Filmavo Česna, kuris ir garsus į juostelę įrašė. Taip pat į juostelę įrašė australietis Alekna. Australiečių į kongresą buvo atvykę net 39. Jie Amerikoje vieši nuo birželio 18 d. Skrido 22 valandas. Teko pasikalbėti su kai kuriais Kongrese dalyvavusiais. Pasirodo tenai viso buvo apie 10,000 jaunimo -- iš Chicagos, visos Amerikos ir viso pasaulio. Be rimtų tarimų buvo gana daug linksmųjų, pramogų įvairumų. Sviesiečiai gerai padarė, supažindindami jaunimą su New Yorko lietuviais ir pasaulio sostine. Pasibaigus oficialiajai daliai, Antanas Gustaitis dalino svečiams autografavo savo knygą, o J. Kiznis dailio Tarulio "Vilniaus rūba." J. VALAITIS

GERIAUSIOS METŲ PREKĖS

Dovanos jūsų giminėms

ir artimiesiems USSR

JŪSŲ PATARNAVIMUI PODAROGIFTS, INC. PARODŲ SALEJE IŠSTATYTI TIK KĄ GAUTI "LAIMĖTOJAI" TARPTAUTINĖSE PARODOSE.

Susipažinkite su nauju modeliu automobilio "MOSCOWIC". Šis automobilis Jūsų neapvils. Apžiūrėkite pagerintos kokybės motociklą "IZHPLANETA"; televizijos aparatai naujausios konstrukcijos; FOTO APARATAI su patobulintais objektyvais, pagamintais iš ypatingo stiklo; ekonomiškai ŠALDYTUVAI; elegantiški KAILIŲ PALTAI IR KEPURĖS iš pagarsėjusių rusiškų kailių. MEDŽIAGOS įvairiomis spalvomis. Pagarsėję rusiški delikatesai; grūdėtos ikros, didžiųjų vėžių konservai "Čatka" ir "Ako", o taip pat kiti maisto produktai.

VISĄ TAI GALITE PIRKTI PAS MUSI

Pirktos specialiai atpigintomis kainomis prekės pristatomos Jūsų giminėms ŽEMOMIS KAINOMIS, NERIBOTAS KIEKIS - BE MUITŲ - BE KITŲ MOKESČIŲ, garantuoja skubų tikslų dovanų pristatymą ir pranešimą apie jų gavimą. REIKALAUKITE mūsų naujo katalogo, kuriuose rasite pasirinkimui daugybę pramonės gaminių ir maisto produktų.

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAS - geriausias būdas

- užsakyti dovanas savo giminėms USSR!
- JIS ŽYMIAI SUPRASTINS užsakymų formalumus;

IŠPILDYS bet kokius Jūsų giminėms pageidavimus;

PATENKINS juos pasirenkant užsakytų prekių

- pagal savo skonį ir jų kokybę;

PADES suderinti Visasąjunginės importo -

- eksporto "Vnešposyltorgui" priimti užsakymų įmonių prekėms, nenurodytoms kataloge,

NUSTEBINS Jus savo priekėjiška specialybe.

Išimtina palankūs kainomis - keitlapiai Jūsų artimiesiems, gyvenantiems USSR į puikiausius kurortus Sovietų Sąjungoje. Jų vaizdai išstatyti PODAROGIFTS, INC. PARODINĖJE SALEJE. Rašykite, skambinkite, reikalaukite informacijų iš Podarogifts, Inc. - vienintelės firmos JAV turinčios specialią sutartį su V/O "Vnešposyltorg" išpildyti dovanų užsakymus Jūsų giminėms USSR.

PODAROGIFTS, Inc.

220 PARK AVENUE SOUTH (kampas 18th St.)
NEW YORK, N. Y. 10003 - Tel. 212-228-9547

LIETUVIŲ JAUNIMO VEIKLA

Washington, D. C. -- Liepos 21 d. Walter J. Stoessel, Jr., Valstybės sekretoriaus padėjėjas, priėmė Lietuvos Jaunimo Kongreso delegacijos narius. Lietuvos atstovas Juozas Kajeckas ir dr. Stasys Bačkys, Lietuvos atstovybės patarėjas jaunimo atstovus priėmė pasiuntinybėje, kur dalyvavo ir VLIKo pirmininkas Vaclovas Sidzikauskas. Kajeckas ir Sidzikauskas atstovus pristatė Baltijos skryčiaus direktoriui L. Jenkensui, Delegacijai vadovavo Algis Zaporackas, o delegacijoje buvo: kun. Gintautas Sabaitis, S.J., dr. Antanas Sužiedėlis, arch. Arvydas Barzdukas, Nastutė Umbrasaitė ir Elena Jurgėlaitė. Stoessel pažadėjo parašius patarti Jungtinių Tautų atstovui, perduoti 24 tautų komitetui, svarstančiam kolonializmo klausimus. Amerikos atstovas visada kėles ir kelis Lietuvos laisvinti bylą.

New York -- Liepos 22 d. Jaunimo delegacijos peticiją priėmė JAV Ambasada prie Jungtinių Tautų. Delegacijai vadovavo prel. Jonas Balkūnas, nariai: Dalia Bulgarauskaitė, Algis Šimukonis, Juo-

zas Miklovas. Delegaciją priėmė R. Monsen, Deputy Director for Public Affairs. Pažadėjo 10 tomų parašų perduoti ambasadoriui Goldberg. Monsen sakėsi pažįstas lietuvius ir savo laiku darbo Paryžiaus ambasadoje. Liepos 24 d. Washingtonė įvyksta tradicinis priėmimas Kongreso nariams bei kt. pavergtųjų tautų laisvės reikalo rėmėjams.

Ta pačia proga prisimintina, kad Pavergtųjų Savaitę prez. Johnson paskelbė liepos 13 d. Pavergtųjų tautų laisvės reikalo pasisakė ir viceprezidentas Hubert H. Humphrey.

LIETUVIAI TARP 58 VALSTYBIŲ GRAŽUOLIŲ

Iš 58 valstybių suvažiavusioms gražuolėms Miami, Floridoje parodė dalyvavo 4 papuošti ir lietuvių automobiliai; vairavo: inž. Zigmas Kaulakis, Antanas Mockus, Don Renė ir Romualdas Skupeika. Tautiniais drabužiais pasipuošusios buvo pianistė Nemira Grigaliūnaitė, Orange Bowl princesė Marilyn Gužauskaitė-Guss su pusesere iš Detroito, Quebec išrinkta gražuole Lillian

Sharkey, Irena Stangvilaitė su viešnia iš Omaha -- Rūta Kantavičiute, Virginia Skupekaitė su puserėmis iš Philadelphijos.

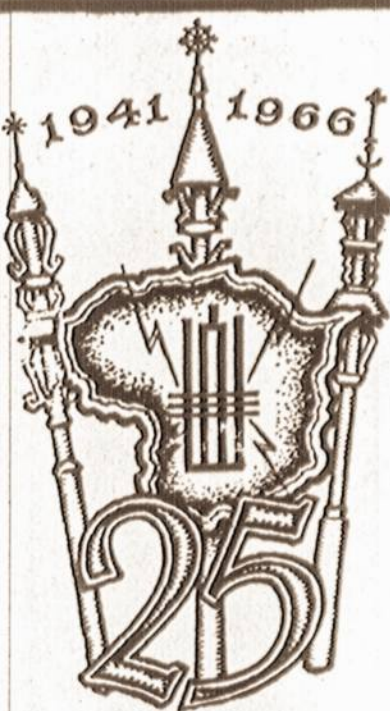
O trispalvėmis vėliavukėmis ransose paradavo: Danutė, Vandutė ir Katrytė Kaulakytės, Irma ir Viktutė Mockutės, Karinutė Ogdenaitė, Milda ir Marytė Ragytės ir Rūtytė Wertalkaitė. Ogdenienė, Pakštienė ir Wertelkienė parūpino kostiumus, o Karolis Wertalka buvo parodo garbės pirmininkas, kuris lietuvius ir pakvietė dalyvauti.

* Solistas Viktoras Bekeris leidžia atostogas Floridoje.

* Bronė Keršulienė savo daržely pargriuvo ir nusilaužė kairiąją ranką. Gydoma Interboro Center ligoninėje, Linden Blvd., Brooklyne. Lankymo valandos 2-3 pp., 7-8 v. v. Kambarys No. 210.

* Petras Krauchunas, R. C. Dunn. cigaryų gamykloje Detroit, Mich., kaip šios įstaigos vedėjas, labai gražiai įvertintas.

* Kanadoje gyventojų surašyme 27,629 užsirašė lietuvių. Negrų tėra 32,000. Vokiečių 1,049,600. Daugiausia anglų ir prancūzų.

Lietuvos Atsiminimų Radijo Rotos PIKNIKAI

Sekmad., 1966 m. Rugpjūčio (Aug.) 7 d.

Jamaica Polish National Parke

108-11 Sutphin Boulevard, Jamaica, L.I., N.Y.

Lietuvaitės gražuolės rinkimas išrinkti "Miss Lithuania, 1966"

Pikniko pradžia - 1 val. p.p. Šokiai nuo 5 val. p.p. iki 10 val. vak.

Tautinių Šokių ir Dainų Programa - 4 val. p.p.

Lietuviškų valgių bufetas: A. Kauno Maisto Prekybos

Sekmad. 1966 m. Rugsėjo (Sept.) 11 d.

Royal Gardens Parke

990 E. Hazelwood Ave., Rahway, N. J.

Pikniko pradžia 1 val. p.p. Programa 3 val. p.p.

Šokiai nuo 4 val. p.p. iki 10 val. nakties

Šokimo Kontestai - Išlaimėjimai - Kiti Įvairumai

Lietuviškų Valgių Bufetas: S & G Maisto Prekybos

Įėjimas \$1.50

Visus Maloniai Kviečiam! - PROF. JOKUBAS J. STUKAS, Direkt.

IVYKS BET KOKIAM
ORUI ESANTI

Park Florist

Gėlės pristatomos į bet kurias pasaulio vietas.

MATTHEW IR ADELE MAŽEIKAI
Savininkai

80-15 Jamaica Avenue, Woodhaven 21, N. Y.

Telefonas: Virginia 9-3112

NEPAVYKO JŲ SUNAIKINTI

Rvšium su Dariaus ir Girėno transatlantinio skridimu ir jų tragišku žuvimu Rytų Vokietijoje, prie Soldino, Vilniuje išeinančiame Lietuvos rašytojų žurnale Literatūra ir Menas liepos 9 d. buvo atspausdintas įdomus J. Balčiūno rašinys.

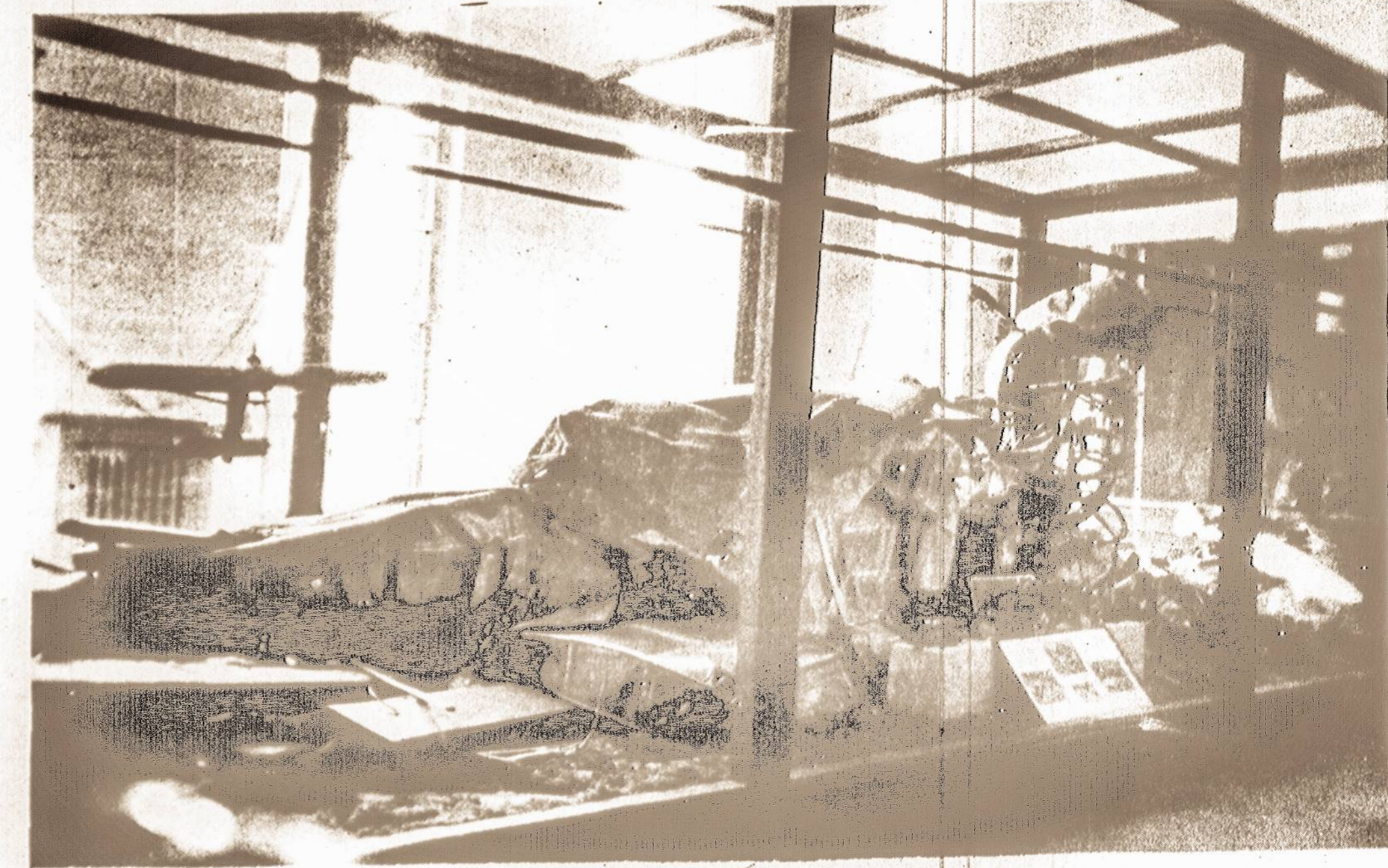
Kadangi Amerikos lietuviai, o ypač vienybiečiai, visais laikais domėjosi ir rėmė Dariaus ir Girėno skridimą, tai manome, kad jiems bus įdomu ir šį rašinį pasiskaityti.

Štai, kas tėnai rašoma (vjetomis sutrumpinta):

"Savo didvyrišku skridimu Darius ir Girėnas nusipelnė žmonijos pagarbą ir pasaulinio masto lakūnų vardą, nes jų įveiktas nuotolis be nutūpimo buvo antras aviacijos istorijoje.

Zuvusių lakūnų kūnus buvo nutarta balzamuoti. J. Radvi-nauskas, tuo metu dirbęs Kauno universiteto anatomijos katedroje ir dalyvavęs balzamuojant lakūnų palaikus, pasakoja, jog balzamavimą tada atliko skubotai, šiam darbu vadovavęs tuometinis anatomijos katedros prof. Žilinskas iš to neblogai pasipelnė. Jis balzamavimui prirašinėjo brangius chemikalus, kainavusius tūkstančius litų, kurių praktiškai nepanaudojo.

Panašiai išėjo ir su mauzoliežiumi, kur vėliau buvo patalpinti lakūnų palaikai. Nors visuomenė aukojo didelės lėšas jo statybai, tačiau iniciatoriai įrengė primityvų rūši. Balzamuoti kūnai čia greitai pradėjo pelyti. Karstus teko grąžinti į universiteta.

Dariaus ir Girėno Lituanica Kauno istoriniame muziejuje 1965 m. rugsėjo 14 d.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

Prasidėjo Didysis Tėvynės karas. Kauną užplūdo vokiškieji okupantai. Po "apsaugos" skraiste jie grobstė, naikino kultūros vertybes. Iškilio pavojus ir karstams su lakūnų palaikais. Imitavus vokiečių sargybą, jie buvo pervežti Vytauto bažnyčion. Bet rūsiai čia

buvo drėgni, ir karstus vėl teko grąžinti universitetan. Po Tarybinės Armijos smūgių ties Maskva prasidėjo "laikinas fronto linijos trumpinimas ir lyginimas," fiureris paskelbė totalinį spalvotų metalų rinkimo vajų. Vokiečių karininkai ir rudmarškiniai landė po įmones,

istaigas, namus, surašinėdami ir rinkdami spalvoto metalo gaminius, neaplenkiami net durų rankenų. Hitlerinis įgaliotinis užsuko ir į medicinos fakultetą. Kai, prisirašęs ilgiausią daiktų sąrašą, įkišo nosį koplyčion, su džiaugsmu užrašė: "Du karstai, variniai." Įsitikinęs, kad jie netušti, susidomėjo; kas tie vyrų lakūnų šalmais. Darbuotojai paaiškino, jog tai perskridusių Atlantą lietuvių lakūnų Dariaus ir Girėno palaikai.

Greitai karstais susidomėjo gestapas. Zadėjo pakeisti juos kitais -- "geresniais." Visi suprato tą okupantų "gudrybę" -- gestapas tokiu būdu tikėjosi sunaikinti naršiųjų lakūnų palaikus.

Vieną 1942 m. vasaros popietę prof. Šiaulys, pasikvietęs patikimus universitete gyvenusius žmones Riaubą, Beržinską, Striupkus, paaiškino:

-- Buvusio aeroklubo lakūnai nori paslėpti Dariaus ir Girėno karstus ir prašo mūsų pagalbos. Visa tai turi likti paslapyje.

Karstus numatė paslėpti rūsyje, prie kafilinės esančioje nišoje.

Vakare, kai visi sumigo, talkininkai atvežė plytas ir paruošė skiedinį. Iš kiemo per lavoninę paruoštą medžiagą sunesė į rūši. Po to karstus liftu nuleido rūsini, sudėję vieną ant kito, patalpino nišoje. Talkininkaujant dviem mūrininkams, iki aušros išaugo nauja siena. Prof. Šiaulys dar kartą visus įspėjo -- jeigu gestapas tardyty, sakyti, kad karstus išsivežė arvažlavusi kažkokia vokiečių mašina.

Ir iš tiesų, praėjus kelioms dienoms, okupantai suuodė, kad koplytėlė tuščia. Prasidėjo tardymai ir ieškojimai. Gestapininkai šaukė, kad tai bolševikų darbas, ir ypač kibo prie rūmuose gyvenusių tarnautojų. Tačiau šie kartojo vieną ir tą patį: karstus išvežė vokiečių kareiviai. Okupantai nieko negalėjo padaryti.

Laikas bėgo. Tuoj pat po karo mirė prof. Šiaulys, vėliau Beržinskas, Riauba, Bu-

vusiame universitete nebegyveno ir Striupkai. Net daugelis senesnių universiteto darbuotojų susigyveno su ta mintimi, kad palaikus sunaikino hitlerininkai.

Valstybinio Dailės instituto diplomantas V. Mačiulka, rinkdamas medžiagą diplominiam darbu "Dariaus ir Girėno paminklas," susidomėjo lakūnų karstų likimu. Jis, susižinojęs su kitais suinteresuotais asmenimis, ryžosi surasti lakūnų palaikus. Prasidėjo ieškojimai. Apklausti instituto darbuotojai tikrai spėliojo, kad karstai gali būti paslėpti kažkur institute, tačiau nieko konkretaus pasakyti negalėjo. Liko tokia galimybė: docentas J. Riauba, mirusio senojo Riaubos sūnus. Jis gimė ir augo universiteto rūmuose, pro jo smalsias paauglio akis vargu ar galėjo praslysti toks įvykis. Tačiau, kas ir kada karstus užmūrijo, nežinojo ir Riauba. Tėvas prieš mirtį išsitaręs, jog jie yra rūsyje ir kad tiksliai apie tai žino Striupkai. Pagaliau siūlo galas atvedė prie tikslo -- pensininkas Striupkus parodė vietą, kurioje užmūrijo karstus.

Tada, kaip žinoma, Kauno m. vykdomojo komiteto sprendimu buvo sudaryta Medicinos ekspertų komisija, dalyvaujant S. Dariaus dukrai medicinos mokslų kandidatėi N. Dariūtei-Maštarienei. Ji atidarė rastus lakūnų karstus ir nustatė, kad 1946 metų potvynio metu vanduo buvo apsėmęs patalpą (pro ventilatoriaus angą), kurioje buvo paslėpti lakūnų palaikai. Nors kūnai ir buvo balzamuoti, tačiau nuo vandens jų audiniai labai suirę, pakeitę spalvą ir konsistenciją, o dauguma visai sunykę. Pakartotinai jų balzamuoti neįmanoma. Komisija nutarė, kad lakūnų S. Dariaus ir S. Girėno palaikus tikslingiausia palaidoti. Tai ir buvo padaryta.

1946 m. liepos mėn. 12 d. Kaune, tarybinių karių kapinėse, svyraklių beržų pavėsyje, iškilmingai aidint gedulo muzikai, išaugo naujas kapas.

Darius ir Girėnas New Yorko lietuvių paminkle Brooklyne, Lituanica Square ir Union Avenue, šiemet per lakūnų skridimo sukakties minėjimą liepos 16 d. Vainikas Moterų Vienybės.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

SPORTAS

Edvardas Šulaitis

PASAULIO FUTBOLO PIRMENYBĖMS PRASIDĖJUS

Liepos 11 d. vakare Londone atidarymo iškilnėmis ir rungtynėmis Anglija -- Urugvajus prasidėjo pasaulio futbolo pirmenybės. Čempionatas vadinamas populiariausiu sportiniu turnyru. Didžiulį susidomėjimą jis kelia ne tik tose šalyse, kurių komandos pateko į baigiamąjį etapą.

Pasaulio pirmenybių susitikimus iš Anglijos televizija transliuoja į visus žemynus, ir rungtynes stebi ne dešimtys, o šimtai milijonų žiūrovų. Spauda pateikia ir tūkštų milijonų skaičių -- 400. Kelialapius į Angliją gavo 352 geriausiai, atstovaujantieji šešiolikai komandų.

Naujasis futbolo čempionatas prasidėjo šio populiaraus žaidimo gimtinėje. Žinoma ir tiksliai data, kada Anglijoje įvyko pirmosios futbolo rungtynės -- 1863 m. spalio 25 d. Taigi, futbolas pradėjo antrąjį savo gyvenimo amžių. Tačiau liepos 11 d. startavęs pasaulio čempionatas dar tik aštuntasis iš eilės. Olimpinės teisės futbolas įgijo gerokai anksčiau -- dar 1904 m. Olimpinėse žaidynėse įvyko tuzinas futbolo turnyrų. Viename jų -- 1956 m. Melburne -- aukso medalius iškovoję TSRS rinktinė.

Prieš dvejus metus Tokyo įvykusioje Olimpiadoje čempionais tapo Vengrijos futbolininkai, finale įveikę čekoslovakus. Tačiau tarp pasaulio futbolo pirmenybių ir šios sporto šakos olimpinis

turnyrų yra tam tikras skirtumas: Olimpiadoje leidžiama dalyvauti tik mėgėjams.

Pirmas pasaulio futbolo čempionatas įvyko prieš trisdešimt šešerius metus Urugvajuje. Pirmenybės surengtos tada Tarptautinei futbolo federacijai (FIFA) vadovavusio prancūzo Žiulio Rimė iniciatyva. Federacijos prezidentas padovanojo ir prizą, kuris įteikiamas nugalėtojams, -- "Aukšinę deivą." Todėl pasaulio čempionatas kartais vadinamas ir Žiulio Rimė taurės turnyru; varžybos rengiamos kas ketveri metai.

Sekančios pirmenybės įvyks Meksikoje. Dabar jau aišku, kur čempionatas bus rengiamas 1974 m. Londone posėdžiavęs FIFA organizacinis komitetas, Ispanijai atsisakius priimti geriausius pasaulio futbolininkus, patenkino Vakarų Vokietijos prašymą, ir dešimtosios pasaulio futbolo pirmenybės 1974 m. įvyks Vakarų Vokietijoje.

Pretendentų į nugalėtojus visada yra daugiau, negu šešiolika. Vienintelė išimtis -- pirmasis čempionatas, kuriame žaidė tik trylikos šalių futbolininkai. Dabar silpnesnius atsijojo atrankos varžybas, ir šios pirmenybės prasidėjo dar prieš dvejus metus. Beje, pasaulio čempionams ir čempionatą rengiančios šalies futbolininkams kelias į finalinį etapą atveriamas be pajėgumo patikrinimų.

Išaiškinus stipriausius, burtų keliu jie paskirstomi į keturis pogrupius. Prieš pusmetį įvykęs burtų traukimas šio čempionato dalyvių išdėstė taip: I pogrupis -- Urugvajus, Anglija, Prancūzija, Meksika; II pogrupis -- Šveicarija, Vakarų Vokietija, Ispanija, Argentina; III pogrupis -- Brazilija, Bulgarija, Vengrija, Portugalija; IV pogrupis -- Šiaurės Korėjos TSRS, Čile, Italija.

Finalininkai pogrupiuose žaidžia ratų sistema -- kiekvienas su kiekvienu. Pirmasis dvi vietas pogrupiuose užėmusios komandos -- viso aštuonios -- rungtyniauja dėl čempiono vardo vadinama olimpinė sistema -- pralaimėjęs iš varžybų iškrenta. Pirmojo pogrupio nugalėtojas susitinka su antrąją vietą antrame pogrupyje užėmusia komanda, o pirmo pogrupio antroji vienuoliktė žaidžia su antrojo pogrupio nugalėtoju. Atitinkamai susitinka ir kitų dviejų pogrupių stipriausieji. Pasaulio čempionų laukia "Aukšinė deivė" ir 11 aukso medalių. Finale pralaimėjusiai komandai bus įteikta 11 paauksuotų medalių, o pusfinaliuose pralaimėjusių vienuoliktų susitikimo dėl trečios vietos laimėtojams -- 11 sidabro medalių. Taigi, siekiant gauti teisę žaisti ketvirtfinalė, būtina pogrupyje užimti bent antrąją vietą.

Kaip visada, apie komandų galimybes ir kalbėta, ir rašyta begalės. Kiti apžvalgininkai pretendentų tarpe mini kone visus šešiolika finalininkų. Prasidėjo ir savotiškas psichologinis karas: vieni treneriai stebina labai drąsiais pareiškimais, kiti stengiasi priblokšti pernelg dideliu kuklumu. Ginklai skirtingi. O tikslas vienas -- psichologiškai paveikti varžovus, priversti juos patikėti, kad žaisti su ta ar kita komanda bus nepaprastai sunku arba priešingai -- pergalė ateis pati. O šiaurinės Korėjos komandos vadovai, pavyzdžiui, aplamai nelinkę apie savo aukštinių galimybes kalbėti. Su šia vienuoliktė ne vienai į Angliją atvykusiai rinktinėi neteko žaisti. Todėl Korėjos futbolininkus jau spėjo pakrikštyti čempionato mįsle.

Neušmiršta ir elektroninė skaičiavimo mašina. Suprogramavus visų komandų anksčiau įvykusius susitikimų rezultatus, atsižvelgiant į įvairiausias aplinkybes, jai buvo duota užduotis išaiš-

kinti naują pasaulio čempioną. Į futbolą įjungta ir Londone pagarsėjusi burtininkė -- ateities spėjėja. Kas taps nugalėtoju, ji nustatė... pagal žvaigždes.

Nugalėtojas skiriasi. Spėliotoja pirmąją vietą pripažino Argentina, antrąją -- Brazilija, o skaičiavimo mašina prizininkus surikiavo šitaip: 1. Italija, 2. Anglija, 3. Brazilija. Pažiūrėsimė.

Rungtynės baigsis liepos 30 d. Tai bus finalinės rungtynės ir iškilmingas čempionato uždarymas.

Čių, gyvenusių Brooklyne ir Vokietijoje Muenchene, sūnus. Jis domisi lietuviškais reikalais ir net buvo nvykęs į Jaunimo Kongresą Chicagoje.

KEIČIASI LAIKAI

New Haven, Conn. -- Lietuvių Romos Katalikų s-gos 33 kp., M. Jokubaitės iniciatyva, surengta labai graži puota savo narei Juditai Kazlauskienėi, aplankusiai ir grįžusiai iš Lietuvos. Dalyvavo ir klebonas kun. Zanavičius.

Daugiausia pagerbimo pietums darbavosi: A. Pleškaitienė, M. Jokubaitė, M. Merkevičienė, T. Strimaitienė, Joms pagelbėjo B. Strimaitis ir S. Merkevičius. Maldą sukalbėjo pirmininkė M. Jokubaitė. J. Kazlauskienė pasakojo įspūdžius iš Lietuvos, malonų susitikimą su giminėm. Apgailėjo, kad kelionė buvo ilga ir permaža laiko beturėjusi Lietuvoj pabūt. Viešnia M. Jokubaitė ir M. Ramanauskienė apdovanojo Lietuvos žemėlės žiupniais, lininėmis staltiesėmis ir gintarinėmis dovanomis. Nors ir karštam ore, žmonių susirinko daug. Visiems buvo įdomu išgirsti įspūdžius iš Lietuvos.

Kaip keičiasi laikai -- pirmiau smerkdavom lankančius Lietuvą, o dabar gerbiame...

TRUMPAI

Adelė Bričkienė iš Lietuvos atvyko per New Yorką ir išvyko į Chicago pas dukterį Ireną Raudonienę, aktorius J. Raudonio žmoną. Susitiko su broliais kun. K. Petrausku, kapelonaujančiu Veteranų ligoninėj Albuquerque, N. M., P. Petrausku, gyv. Chicagoj. New Yorke motiną sutiko inž. Romas Bričkus iš Bostono ir dukrė Irena Raudonienė. Adelė Bričkienė Lietuvoj gyveno Alsėdžiuose, Plungės rajone, buvo mokytoja.

Kapitonas Domininkas Nargelė, išbuvęs Vietname kovos lauke, paskirtas į marinų vyriausiąjį štabą Washingtone. Nargelė yra jau mirusių žinomų Nargelavi-

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

JUOZAS KAVALIAUSKAS

LICENSED PENNA AND NEW JERSEY
1601 S. Second Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: DEwey 4-5136

CHARLES J. ROMAN

(RAMANAUSKAS)

1113 Mt. Vernon Street, Philadelphia, Pa.

Telefonas: POplar 5-4110

STEPHEN AROMISKIS

(ARMAKAUSKAS)

423 Metropolitan Ave., Brooklyn 11, N. Y.

Koplyčia laidotuvėms Tel. EVergreen 7-4335

M. P. BALLAS FUNERAL HOME

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 Grand Street Brooklyn, N. Y.

NOTARY PUBLIC Tel. STagg 2-5043

JUOZO GARŠVOS

LAI DOJIMO ĮSTAIGA

231 Bedford Avenue, Brooklyn 11, N. Y.

Telefonas: EVergreen 8-9770

VISI ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

Haven Realty

JUOZO ANDRIUŠIO APDRAUDOS ĮSTAIGA

Patarnauja perkant ir parduodant namus, apdraudimo reikaluose, užpildant taksus.

ANDRIUŠIO TRAVEL BUREAU

Parduoda bilietus visomis susisiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas.

MONEY ORDERS.

87-09 Jamaica Avenue, Woodhaven, N. Y.

Tel. VI 7-4477. Atdara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v.

GERIAUSIAS

Insurance ir Real Estate

PATARNAVIMAS PAS

John Orman Agency

110-04 Jamaica Ave., Richmond Hill, N. Y.

Telefonas Virginia 6-1800

Skaniausia lietuviska duona gaunama

SILVER BELL BAKING CO.

A. RADŽIŪNAS, Sav.

PYRAGAI VEDYBINIAMS IR KITOKIEMS POKYLIAMS

Pristatome į namus prašome telefonuoti: STagg 2-5938

36-40 Stagg Street Brooklyn 6, N. Y.

VIENYBĖ

* VALERIJA TYSLIAVIENĖ, Vienybės leidėja, kuri liepos 14 d. iš New Yorko išskrido į Europą, liepos 17 d. per Berlyną pasiekė Vilnių. Apsistojo "Neringos" viešbutyje. Liepos 19 d. Tysliavienė pasirašė su "Vagos" leidykla sutartį dėl savo vyro Juozo Tysliavos eilėraščių rinktinės išleidimo. Knyga išeis dar šiemet ir vadinsis "Nemuno rankose." Su grupe rašytojų ir bičiulių ji aplankė Juozo Tysliavos kapą Rasuose. Kartu su ja buvo rašytojai Albinas Žukauskas, Eugenijus Matuzevičius, Algimantas Pocius, menininkė Elena Babravičienė ir kt. Drauge su Tysliaviene į Vilnių nuskrido newyorkietės Izabelė Mistūnienė ir Agota Janušienė, kurios sustitiko su savo giminėmis ir lankysis savo tėviškėse Lietuvoje. Vienybės leidėja ketina sugrįžti į Brooklyną liepos pabaigoje.

* DR. LEVAS VLADIMIROVAS, Jungtinių Tautų Dago Hamarskjöldo vardo bibliotekos direktorius, liepos 23 d. Leonardo da Vinci laivu, su žmona ir dukrele, išplaukė į Italiją. Lankysis Neapolyje, Romoje ir Florencijoje. Iš ten ketetą dienų užtruks Vienoje ir Pragoje, kur susipažins su Jungtinių Tautų žinioje veikiančiomis bibliotekomis. Likusį laiką praleis Lietuvoje, iš kur per Paryžių sugrįš į New Yorką rugsėjo 11 d.

* JONAS ŠVEDAS, philadelphietis Vienybės skaitytojas, savo sveikatą taiso pajūryje netoli Atlantic City. Kartu atostogauja ir jo pusseserės Juzė Augalytė ir Kazimiera Pliuškonienė.

* DAIL. NATALIJA JASIUKYNAITĖ sugrįžo į New Yorką, keletą savaitę praleidusi pas savo seserį ir švogerį Iowa valstybėje. Tenai dailininkė ne tik išsėjos, bet ir piešė.

* ASTRA VILIJA BUTKUTĖ, jauna dainininkė, Sofijos ir Kazio Butkų dukra, gyv. Brooklyne, liepos 16 d. dainavo Forest Park Music Grove meninėje programoje. Ji, turbūt, pirmoji lietuvaitė, kuri šioje vietoje viešai pasireiškė. Šioji estrada kadase buvo labai populiari. Dainininkė atliko "I enjoy being a girl" -- iš amerikiečio operetės, "Laughing Song" iš "Fledermaus" operos ir dainą "Il Baccio." Šioji kylanti dainininkė dar dainuos toje pačioje vietoje, kuri ypač artī Woodhaveno lietuviams, liepos 30 d. ir rugpjūčio 6 d. Koncertų vėandos -- nuo 2 iki 4 val.

* VINCAS KALVELIS apie savaitę laiko viešėjo Chicagoj, aplankė savo bičiulius, tarp jų Norą Gugienę Monticello prieglaudos namuose taisančią sveikatą, vėliau dalyvavo SLA Seime, Cleveland, Ohio, kur svečlavoši pas savo giminaičius Čibus ir laimingai grįžo į Brooklyną kupinas šepdžių.

* ČEKANAUSKŲ ŠEIMA IŠ BUENOS AIRES, ARGENTINOS, jau kelintas kartas lankosi New Yorke. Ši kartą aplankė Joną ir Oną Valaičius, Vienybę, prel. Joną Balkūną, paviešėjo pas Kazickus, ir šeštadienį, liepos 23 iš Miami, Floridos, išskrenda į namus. Čekanauskai yra Argentinoje gimę, ilgus metus gyvena ir labai patenkinti savo artimais ryšiais su Šiaurės Amerikos lietuviais, kuriuos mielai visada prisimena ir juos skatina užmegzti ir palaikyti ryšius.

Vienybės leidėja Valerija Tysliaviene (dešinėje) New Yorko Kennedy aerodrome su bendrakeleive Agota Jaunušiene ir jos anūkais bei sūnumi, prieš išskrendant į Lietuvą liepos 14 d. II-as iš d. -- Vienybės talkininkas Jonas Valaitis.

Kazimiera Genevičienė, New Yorko lietuvių veikėja, dabar įsijungusi į vietos amerikiečių demokratų veiklą.

* KAZIMIERA GENEVIČIENĖ, gyv. 105 Etna Street, Brooklyn, N. Y., neseniai išrinkta į Brooklyno Kings County demokratų komitetą kaip pilnateisė narė dvejų metų laikotarpiui. Taip pat Genevičienė yra narė 38-to demokratų distrikto komiteto, kuriam vadovauja Anthony Travia, New Yorko valstybės asamblėjos lyderis, lietuvių draugas.

K. Genevičienė kartu su savo vyru Edvardu gyvai dalyvavo perėtos New Yorko pasaulinės parodos lietuvių komiteto darbuose.

Nuo seniau kitas lietuvis kaip Kings County demokratų komiteto narys yra Aleksandras Poderis, kuris per daug metų aktyviai dalyvauja demokratų partijos veikloje. Jis yra Cypress Hills vienos rinkiminės apylinkės kapitonas. Jau ketveri metai kaip pakeltas į šio distrikto demokratų klubo "Board of Governors," be to, išrinktas delegatu dalyvauti Demokratų konvencijoje spalio 7 d., kur bus išrinktas demokratų kandidatas į New Yorko valstybės gubernatoriaus vietą.

Gilų ir nuoširdžių užuojautą reiškiamo jos

mamytei Marijai Bezumavičienei ir mielam

Broniui, jo žmonai

LIGIJAI BIELUKIENEI mirus.

Kazimiera ir Vytautas K. Jonynas su dukra

Dariaus ir Girėno skridimo sukakties minėjimo rengėjai ir programos dalyviai prie didvyrių paminklo Brooklyne liepos 16 d. Viršuje reljefų -- dail. J. Juodžio aliejaus paveikslas skridimo tema.

S. Narkėliūnaitės nuotrauka

* PETRAS KATEN, žinomas Brooklyno sporto veikėjas, praeitą savaitę grįžo iš 3 savaitę atostogų, kurias praleido Lake George vasarvietėje. Praeitą žiemą Petras atostogavo Floridoje, kur vyksta kasmet.

* KOTRYNA JUKNIENĖ, su dukra Danute, vasaros metu išvykusi į savo vasarvietę už 200 mylių į šiaurę nuo New Yorko. Petras Juknys, kuris plačiai buvo žinomas Brooklyno lietuvių veikloje, kelioms savaitėms vyks kartu atostogauti su savo šeima. Danutei ši vieta patinka ypač todėl, kad iš namo prieangio ji gali gaudyti žuvis.

* STASYS JAKŠTAS, brooklynietis, savo 3 savaitę atostogas, praleido lankydamas Chicago, Clevelandą, kur dalyvavo SLA seime, ir Detroitą, aplankydamas eilę ukmergiškių.

* ANTANAS DIČMONAS, brooklynietis, atostogauja Andes, N. Y., kalnuose. Dičmonas senas amerikietis, prieš karą buvo Lietuvoje Drobės dalininku Šančiuose. II Pas. karo pagautas, kaip Amerikos piliėtis, paspruko į Vokietiją, kur gyveno Muenchene. Iš ten vėl grįžo į Brooklyną.